

**Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r.
z dnia 14 maja 1954 r. (Dz.U. 1957 Nr 46, poz. 212)**

(zm. Dz.U. z 2012 r. poz. 248)

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

Dnia 26 marca 1999 r. w Hadze został sporządzony Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r., w następującym brzmieniu:

Przekład

Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 roku, sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r.

Strony,

Świadome potrzeby ulepszenia ochrony dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego i stworzenia wzmocnionego systemu ochrony specjalnie wyznaczonych dóbr kulturalnych;

Potwierdzając wagę postanowień Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 roku, i podkreślając konieczność uzupełnienia tych postanowień o środki, które wzmocnią ich stosowanie;

Pragnąc wyposażyć Wysokie Umawiające się Strony Konwencji w środki umożliwiające bardziej bezpośrednie zaangażowanie się w ochronę dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego poprzez stworzenie odpowiednich do tego celu procedur;

Zważywszy, że normy regulujące ochronę dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego powinny odzwierciedlać rozwój prawa międzynarodowego;

Potwierdzając, że zasady międzynarodowego prawa zwyczajowego nadal będą obowiązywały w sprawach nie uregulowanych postanowieniami niniejszego Protokołu;

Uzgodniły, co następuje:

Przekład

W Imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

RADA PAŃSTWA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego podpisane zostały w Hadze dnia 14 maja 1954 r.

Po zaznajomieniu się z powyższymi układami, Rada Państwa uznała je i uznaje za słuszne zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nich zawartych; oświadcza, że wymienione układy są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone oraz przyrzeka, że będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 16 lipca 1956 r.

Załącznik Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem

Wykonawczym do tej konwencji oraz protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane

w Hadze dnia 14 maja 1954 r..

AKT KOŃCOWY KONFERENCJI MIĘDZYRZĄDOWEJ W SPRAWIE OCHRONY DÓBR KULTURALNYCH W

RAZIE KONFLIKTU ZBROJNEGO.

Konferencja, zwołana przez Organizację Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury w celu opracowania i przyjęcia Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, Regulaminu wykonawczego do tejże Konwencji oraz

Protokołu dotyczącego Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego,

odbyła się w Hadze na zaproszenie Rządu Holandii od dnia 21 kwietnia do dnia 14 maja 1954 r. i przeprowadziła obrady nad projektami przygotowanymi przez Organizację Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Konferencja ustaliła następujące teksty:

Konwencję Haską o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego oraz Regulamin wykonawczy do tejże Konwencji,

Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego.

Konwencję, Regulamin i Protokół, których teksty zostały zredagowane w językach angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim, załącza się do niniejszego Aktu.

Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury sporządzi tłumaczenie tych tekstów na inne języki urzędowe Konferencji Generalnej.

Konferencja przyjęła ponadto trzy rezolucje, które załącza się również do niniejszego Aktu.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni przez swoje Rządy, podpisali niniejszy Akt Końcowy.

Sporządzono w Hadze, dnia 14 maja 1954 r., w językach angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim.

Oryginał oraz załączone do niego dokumenty będą złożone w archiwach Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury,

Za Afganistan:

Za Ludową Republikę Albanii:

Za Niemiecką Republikę Federalną:

K. Büniger

Za Andorę:

Za Księstwo Cywilne Biskupstwa Urgel w Andorze

Juan Teixidor

Za Królestwo Arabii Saudyjskiej:

Za Republikę Argentyńską:

Za Australię:

Alfred Stirling

Za Austrię:

Za Belgię:

M. Nyns

Za Boliwię:

Za Brazylię:

Caio de Mello Franco

Za Ludową Republikę Bułgarii:

Za Królestwo Kambodży:

Za Kanadę:

Za Cejlon:

Za Chile:

Za Chiny:

Chen Yuan

Za Republikę Kolumbii:

Za Republikę Korei:

Za Costa Rikę:

Za Kubę:

Hilda Labrada Bernal

Za Danię:

Za Egipt:

Mahmoud Saleh El-Faloki

Za Ekwador:

Carlos Morales Chacón

Za Hiszpanię:

Juan Teixidor,

Juan Manuel Castro-Rial Canosa

Za Stany Zjednoczone Ameryki:

Leonard Carmichael

Za Etiopię:
Za Finlandię:
Za Francję:
R. Bochet
Za Grecję:
Constantin Eustalhiades,
Spiridion Marinatos
Za Gwatemalę:
Za Republikę Haiti:
Za Republikę Hondurasu:
Za Węgierską Republikę Ludową:
Boris Fai
Za Indie:
N. P. Chakravarti
Za Republikę Indonezji:
M. Hulasoit
Za Irak:
F. Basmachi
Za Iran:
G. A. Roadi
Za Irlandię:
Josephine McNeill
Za Islandię:
Za Państwo Izrael:
M. Amir
Za Włochy:
Giorgio Rossi
Za Japonię:
Suemasa Okamoto
Za Haszemickie Królestwo Jordanii:
Za Królestwo Laosu:
Za Liban:
Za Liberię:
Za Libię:
A. H Khannak
Za Liechtenstein:
Za Luksemburg:
J. Meyers
Za Meksyk:
Za Monako:
Jean J. Rey
Za Nepal:
Za Nikaraguę:
H. H. Zwillenberg
Za Norwegię:
Gathorn Kavli
Za Nową Zelandię:
Za Pakistan:
Za Panamę:
Za Paragwaj:

Za Holandię:
P. Th. Rohling

Za Peru:
Felipe Ite Bustamante

Za Republikę Filipin:
J. P. Banlug

Za Polską Rzeczpospolitą Ludową:
Stanisław Lorentz

Za Portugalię:
Fernando Quartin de Oliveira Baslos

Za Republikę Dominikańską:
Za Białoruską Socjalistyczną Republikę Radziecką:
z dołączeniem oświadczenia
P. W. Lutorowicz

Za Ukraińską Socjalistyczną Republikę Radziecką:
z dołączeniem oświadczenia
J. T. Sirczenko

Za Rumuńską Republikę Ludową:
A. Lazareanu

Za Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej:
A. W. Cunliffe

Za Republikę San Marino:
A. Donati

Za Watykan:
Giuseppe Sensi

Za Republikę Salwadoru:
Jacob Philip Kruseman

Za Szwecję:
Za Konfederację Szwajcarską:
Georges Droz

Za Republikę Syrii:
George J. Tomeh

Za Republikę Czechosłowacką:
Dr Vladimir Zak

Za Tailand:
Za Turcję:
Za Unię Burmańską:
Za Unię Południowo-Afrykańską:
Za Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich:
z dołączeniem oświadczenia
W. S. Kiemonow

Za Urugwaj:
V. Sampognaro

Za Stany Zjednoczone Wenezueli:
Za Wietnam:
Za Jemen:
Za Federacyjną Ludową Republikę Jugosławii:
Milan Ristić,
Cvito Fisković

Przekład.

KONWENCJA O OCHRONIE DÓBR KULTURALNYCH W RAZIE KONFLIKTU ZBROJNEGO.

Wysokie Umawiające się Strony,

stwierdzając, że dobra kulturalne doznały poważnych szkód w toku ostatnich konfliktów i że w następstwie rozwoju techniki wojennej grozi im coraz bardziej zniszczenie;

przeświadczone, że szkody wyrządzone dobrom kulturalnym, do jakiegokolwiek należałyby one narodu, stanowią uszczerbek w dziedzictwie kulturalnym całej ludzkości, gdyż każdy naród ma swój udział w kształtowaniu kultury światowej;

zważywszy, że zachowanie dziedzictwa kulturalnego posiada wielkie znaczenie dla wszystkich narodów świata i że jest rzeczą doniosłą zapewnić temu dziedzictwu ochronę międzynarodową;

kierując się zasadami dotyczącymi ochrony dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, jakie ustalono w Konwencjach Haskich z lat 1899 i 1907 oraz w Pakcie Waszyngtońskim z dnia 15 kwietnia 1935 r.;

zważywszy, że ochrona tych dóbr, aby być skuteczną, powinna być zorganizowana już w czasie pokoju w drodze środków zarówno powziętych przez poszczególne państwa, jak i międzynarodowych;

postanawiając poczynić wszelkie możliwe kroki dla ochrony dóbr kulturalnych;

zgodziły się na następujące postanowienia:

Rozdział I. Ogólne postanowienia dotyczące ochrony.

Artykuł 1. Definicja dóbr kulturalnych. W rozumieniu niniejszej Konwencji uważa się za dobra kulturalne, bez względu na ich pochodzenie oraz na osobę ich właściciela:

a) dobra ruchome lub nieruchome, które posiadają wielką wagę dla dziedzictwa kulturalnego narodu, na przykład zabytki architektury, sztuki lub historii, zarówno religijne, jak świeckie; stanowiska archeologiczne; zespoły budowlane posiadające jako takie znaczenie historyczne lub artystyczne; dzieła sztuki, rękopisy, książki i inne przedmioty o znaczeniu artystycznym, historycznym lub archeologicznym, jak również zbiory naukowe i poważne zbiory książek, archiwaliów lub reprodukcji wyżej określonych dóbr;

b) gmachy, których zasadniczym i stosowanym w praktyce przeznaczeniem jest przechowywanie lub wystawianie dóbr kulturalnych ruchomych, określonych pod lit. a), na przykład muzea, wielkie biblioteki, składnice archiwalne, jak również schrony mające na celu przechowywanie w razie konfliktu zbrojnego, dóbr kulturalnych ruchomych, określonych pod lit. a);

c) ośrodki obejmujące znaczną ilość dóbr kulturalnych określonych pod lit. a) i b), zwane w dalszym ciągu „ośrodkami zabytkowymi”;

Artykuł 2. Ochrona dóbr kulturalnych. Ochrona dóbr kulturalnych w rozumieniu niniejszej Konwencji obejmuje opiekę nad nimi oraz ich poszanowanie.

Artykuł 3. Opieka nad dobrami kulturalnymi. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przygotować już w czasie pokoju opiekę nad dobrami kulturalnymi położonymi na ich własnym terytorium wobec dających się przewidzieć następstw konfliktu zbrojnego, podejmując w tym celu kroki, jakie uznają za stosowne.

Artykuł 4. Poszanowanie dóbr kulturalnych.

1. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się szanować dobra kulturalne położone zarówno na ich własnym terytorium, jak na terytoriach innych Wysokich Umawiających się Stron, przez powstrzymanie się od używania tych dóbr i ich bezpośredniego otoczenia oraz środków przeznaczonych do ich ochrony do celów, które mogłyby wystawić te dobra w razie konfliktu zbrojnego na zniszczenie lub uszkodzenie, oraz przez powstrzymanie się wobec nich od wszelkich aktów nieprzyjacielskich.

2. Zobowiązania określone w ust. 1 niniejszego artykułu mogą być uchylone w takim jedynie wypadku, gdy uchylenia wymaga w sposób kategoriyczny konieczność wojskowa.

3. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się ponadto zakazać wszelkich aktów kradzieży, rabunku lub bezprawnego przywłaszczenia dóbr kulturalnych, jakkolwiek przybrałyby one formę, jak również wszelkich aktów wandalizmu wymierzonych przeciw nim, zapobiegać takim aktom, a w razie potrzeby powodować ich zaprzestanie. Powstrzymają się również od stosowania rekwizycji wobec dóbr kulturalnych ruchomych położonych na terytorium którejkolwiek innej Wysokiej Umawiającej się Strony.

4. Wysokie Umawiające się Strony powstrzymają się od wszelkich środków odwetu wymierzonych przeciw dobrom kulturalnym.

5. Wysoka Umawiająca się Strona nie może uchylać się od zobowiązań, określonych w niniejszym artykule, w stosunku do którejkolwiek innej Wysokiej Umawiającej się Strony, powołując się na okoliczność, że Strona ta nie zastosowała środków opieki przewidzianych w art. 3.

Artykuł 5. Okupacja.

1. Wysokie Umawiające się Strony, które okupują w całości lub w części terytorium innej Wysokiej Umawiającej się Strony, powinny w miarę możliwości popierać wysiłki właściwych władz narodowych terytorium okupowanego, mające na celu zapewnienie opieki nad jego dobrami kulturalnymi i ich zachowanie.

2. Jeżeli dla zachowania dóbr kulturalnych położonych na terytorium okupowanym, a uszkodzonych przez działania wojenne, konieczne są kroki natychmiastowe i jeżeli właściwe władze narodowe nie mogą ich podjąć, Mocarstwo okupujące przedsięwzięć w miarę możliwości najkonieczniejsze środki zachowawcze w ścisłej współpracy z tymi władzami.

3. Każda Wysoka Umawiająca się Strona, której rząd uważany jest za rząd legalny przez członków ruchu oporu, zwróci w miarę możliwości ich uwagę na obowiązek przestrzegania postanowień Konwencji dotyczących poszanowania dóbr kulturalnych.

Artykuł 6. Oznaczenie dóbr kulturalnych. Zgodnie z postanowieniami art. 16 dobra kulturalne mogą być zaopatrzone w znak rozpoznawczy ułatwiający ich identyfikację.

Artykuł 7. Środki o charakterze wojskowym.

1. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się wprowadzić już w czasie pokoju w regulaminach lub instrukcjach, przeznaczonych do użytku swoich wojsk, postanowienia, które by zapewniły przestrzeganie niniejszej Konwencji, oraz wpoić członkom swoich sił zbrojnych poczucie szacunku dla kultury i dóbr kulturalnych wszystkich narodów.

2. Zobowiązują się one przygotować lub utworzyć już w czasie pokoju, w tonie swoich sił zbrojnych, bądź komórki organizacyjne, bądź zespół osób o specjalnych kwalifikacjach, którego zadaniem będzie czuwanie nad poszanowaniem dóbr kulturalnych i współpraca z władzami cywilnymi, do których należy opieka nad tymi dobrami.

Rozdział II. O ochronie specjalnej.

Artykuł 8. Przyznawanie ochrony specjalnej.

1. Ochroną specjalną może być objęta ograniczona ilość schronów przeznaczonych do przechowywania dóbr kulturalnych ruchomych w razie konfliktu zbrojnego oraz ośrodków zabytkowych i innych dóbr kulturalnych nieruchomych o bardzo wielkim znaczeniu, pod warunkiem, że:

a) znajdują się w dostatecznej odległości od wielkich ośrodków przemysłowych oraz od wszelkich ważnych obiektów wojskowych stanowiących punkty wrażliwe, jak na przykład lotnisk, radiowych stacji nadawczych, zakładów pracujących na rzecz obrony narodowej, portów lub dworców kolejowych o pewnym znaczeniu, jak również wielkich linii komunikacyjnych;

b) nie są użytkowane do celów wojskowych.

2. Schron dla dóbr kulturalnych ruchomych może być objęty ochroną specjalną bez względu na swoje położenie, jeżeli jest zbudowany w taki sposób, że według wszelkiego prawdopodobieństwa nie może ponieść szkody w bombardowaniu.

3. Ośrodek zabytkowy uważa się za użytkowany do celów wojskowych, jeżeli służy do przemieszczania, chociażby tylko tranzytowego, osób wojskowych lub materiału wojskowego, jak również jeżeli jest terenem czynności bezpośrednio związanych z działaniami wojskowymi, z kwaterunkiem osób wojskowych lub z produkcją materiału wojennego.

4. Natomiast nie jest uważane za użytkowanie do celów wojskowych strzeżenie dóbr kulturalnych wymienionych w ust. 1 przez uzbrojonych strażników specjalnie powołanych do tego zadania ani obecność w pobliżu dóbr kulturalnych sił policyjnych, do których stałego zakresu działania należy zapewnienie porządku publicznego.

5. Dobro kulturalne, wymienione w ust. 1 niniejszego artykułu, położone w pobliżu ważnego obiektu wojskowego w rozumieniu tegoż ustępu, może być jednak objęte ochroną specjalną, jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona, która składa o to wnioski, zobowiąże się, że w razie konfliktu zbrojnego zaniecha wszelkiego użytkowania odnośnego obiektu, a w szczególności, gdy chodzi o port, dworzec kolejowy lub lotnisko - wyłączy go z wszelkiego ruchu komunikacyjnego. Wyłączenie takie powinno być przygotowane już w czasie pokoju.

6. Ochrona specjalna zostaje przyznana dobru kulturalnemu przez wpisanie go do „Międzynarodowego Rejestru Dóbr Kulturalnych Objętych Ochroną Specjalną”. Wpis ten może być dokonany jedynie w sposób zgodny z postanowieniami niniejszej Konwencji i w warunkach określonych w Regulaminie Wykonawczym.

Artykuł 9. Nietykliwość dóbr kulturalnych objętych ochroną specjalną. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się zapewnić nietykliwość dóbr kulturalnych objętych ochroną specjalną przez powstrzymanie się, z chwilą wciągnięcia do Międzynarodowego Rejestru, od wszelkich aktów nieprzyjacielskich skierowanych przeciw tym dobrom oraz od wszelkiego użytkowania bądź ich samych, bądź ich otoczenia do celów wojskowych, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. 8 ust. 5.

Artykuł 10. Oznaczenie i kontrola. W czasie konfliktu zbrojnego dobra kulturalne objęte ochroną specjalną powinni być zaopatrzone w znak rozpoznawczy opisany w art. 16 oraz udostępnione międzynarodowej kontroli w sposób określony w Regulaminie Wykonawczym.

Artykuł 11. Cofnięcie przywileju nietykliwości.

1. Jeżeli jedna z Wysokich Umawiających się Stron dopuści się w stosunku do dobra kulturalnego objętego ochroną specjalną pogwałcenia zobowiązań wynikających z art. 9, Strona przeciwna jest na czas trwania tego pogwałcenia zwolniona z obowiązku zapewnienia odnośnemu dobru nietykliwości. Jednakże, o ile tylko uważa to za możliwe, wystosowuje w pierw wezwanie o położenie kresu pogwałceniu w odpowiednim terminie.

2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 niniejszego artykułu przywilej nietykliwości dobra kulturalnego objętego ochroną specjalną może być cofnięty jedynie w wyjątkowych wypadkach nie dającej się uniknąć konieczności wojskowej i jedynie na czas jej trwania. Stwierdzić, że konieczność taka zachodzi, może jedynie dowódca jednostki odpowiadającej dywizji bądź wyższej. We wszystkich wypadkach, w których okoliczności na to pozwalają, decyzja cofnięcia przywileju nietykliwości będzie komunikowana odpowiednio wcześniej Stronie przeciwnej.

3. Strona cofająca przywilej nietykliwości powinna zawiadomić o tym możliwie najrychlej, pisemnie i z podaniem motywów, Komisarza Generalnego Dóbr Kulturalnych przewidzianego w Regulaminie Wykonawczym.

Rozdział III. O transportach dóbr kulturalnych.

Artykuł 12. Transport pod ochroną specjalną.

1. Transport mający za wyłączny cel przewiezienie dóbr kulturalnych bądź w obrębie pewnego terytorium, bądź na inne terytorium, może na wniosek zainteresowanej Wysokiej Umawiającej się Strony odbywać się pod ochroną specjalną w warunkach przewidzianych w Regulaminie Wykonawczym.
2. Transport pod ochroną specjalną pozostaje pod nadzorem międzynarodowym przewidzianym w Regulaminie Wykonawczym i powinien być zaopatrzony w znak rozpoznawczy określony w art. 16.
3. Wysokie Umawiające się Strony powstrzymają się od wszelkich aktów nieprzyjacielskich wobec transportu pozostającego pod ochroną specjalną.

Artykuł 13. Transport w wypadkach nagłych.

1. Jeżeli jedna z Wysokich Umawiających się Stron uważa, że bezpieczeństwo pewnych dóbr kulturalnych wymaga ich przewiezienia, sprawa zaś jest tak nagłą, że procedura przewidziana w art. 12 nie może być zastosowana, zwłaszcza na początku konfliktu zbrojnego, transport można zaopatrzyć w znak rozpoznawczy określony w art. 16, chyba że transport taki był już przedmiotem prośby o przyznanie przywileju nietykalności w rozumieniu art. 12, która została odrzucona. O transporcie należy w miarę możliwości zawiadomić Strony przeciwne. Transport kierujący się ku terytorium innego kraju nie może w żadnym razie używać znaku rozpoznawczego, jeżeli nie przyznano mu wyraźnie przywileju nietykalności.
2. Wysokie Umawiające się Strony przedsięwzją w miarę możliwości środki ostrożności konieczne do ochrony transportów, przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu, a zaopatrzonych w znak rozpoznawczy, przed skierowanymi przeciw nim aktami nieprzyjacielskimi.

Artykuł 14. Nietykalność wobec zajęcia, zdobyczy i łupu.

1. Przywilej nietykalności wobec zajęcia, zdobyczy i łupu przysługuje:
 - a) dobrom kulturalnym korzystającym z ochrony specjalnej przewidzianej w art. 12 bądź w art. 13;
 - b) środkom transportowym przeznaczonym wyłącznie do przewozu tych dóbr.
2. Niniejszy artykuł nie zawiera żadnego ograniczenia prawa wizyty i rewizji.

Rozdział IV. O personelu.

Artykuł 15. Personel. W granicach, w jakich daje się to pogodzić z wymaganiami bezpieczeństwa, personel przydzielony do ochrony dóbr kulturalnych powinien być w interesie tych dóbr szanowany, jeśli dostanie się w ręce strony przeciwnej powinien mieć możliwość dalszego pełnienia swych funkcji, o ile powierzone mu dobra kulturalne dostaną się również w ręce strony przeciwnej.

Rozdział V. O znaku rozpoznawczym.

Artykuł 16. Znak konwencji.

1. Znakiem rozpoznawczym Konwencji jest tarcza skierowana ostrzem w dół, podzielona wzdłuż przekątnych na cztery pola, dwa błękitne i dwa białe (tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy, oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczonych po każdej stronie białym trójkątem).
2. Znak używa się bądź pojedynczo, bądź potrójnie w układzie trójkątnym (z jedną tarczą u dołu), w warunkach określonych w art. 17.

Artykuł 17. Sposób użycia znaku.

1. Znak rozpoznawczy w układzie potrójnym może być używany jedynie do identyfikacji:
 - a) dóbr kulturalnych nieruchomych korzystających z ochrony specjalnej;
 - b) transportów dóbr kulturalnych w warunkach określonych w art. 12 i 13;
 - c) schronów zaimprovizowanych w warunkach określonych w Regulaminie Wykonawczym.
2. Pojedynczy znak rozpoznawczy może być używany jedynie do identyfikacji:
 - a) dóbr kulturalnych nie korzystających z ochrony specjalnej;
 - b) osób sprawujących czynności kontrolne zgodnie z Regulaminem Wykonawczym;
 - c) personelu przydzielonego do ochrony dóbr kulturalnych;
 - d) kart tożsamości określonych w Regulaminie Wykonawczym.
3. W czasie konfliktu zbrojnego zabrania się używania znaku rozpoznawczego w jakichkolwiek innych wypadkach poza wymienionymi w poprzednich ustępach niniejszego artykułu oraz używania do jakichkolwiek celów znaku podobnego do znaku rozpoznawczego.
4. Znak rozpoznawczy nie może być umieszczony na dobrze kulturalnym nieruchomym, o ile równocześnie nie umieści się na widocznym miejscu odpowiednio podpisanego i datowanego upoważnienia wystawionego przez właściwą władzę Wysokiej Umawiającej się Strony.

Rozdział VI. O zakresie zastosowania konwencji.

Artykuł 18. Zastosowanie konwencji.

1. Z wyjątkiem postanowień, które powinny wejść w życie już w czasie pokoju, niniejsza Konwencja będzie stosowana w razie wojny wypowiedzianej lub jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego, jaki może powstać bądź pomiędzy dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, bądź większą ich ilością, nawet jeżeli stan wojny przez jedną lub więcej z nich nie został uznany.
2. Konwencja będzie stosowana również we wszystkich wypadkach okupacji bądź całego terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron bądź jego części, nawet jeżeli okupacja ta nie napotyka żadnego zbrojnego oporu.

3. Mocarstwa będące stronami niniejszej Konwencji pozostaną związane nią w swoich wzajemnych stosunkach, nawet jeżeli jedno z Mocarstw biorących udział w konflikcie nie jest jej stroną. Będą ponadto związane Konwencją również w stosunku do tego Mocarstwa, o ile oświadczy ono, że przyjmuje jej postanowienia, i o ile je stosuje.

Artykuł 19. Konflikty nie mające charakteru międzynarodowego.

1. W razie konfliktu zbrojnego nie posiadającego charakteru międzynarodowego a powstałego na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, każda ze stron konfliktu będzie obowiązana stosować co najmniej postanowienia niniejszej Konwencji, które dotyczą poszanowania dóbr kulturalnych.

2. Strony konfliktu będą dążyły do wprowadzenia w życie, w drodze układów specjalnych, w całości lub w części również pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

3. Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może zaofiarować stronom konfliktu swe usługi.

4. Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną stron konfliktu.

Rozdział VII. O wykonaniu konwencji.

Artykuł 20. Regulamin Wykonawczy. Szczegóły dotyczące sposobu stosowania niniejszej Konwencji są określone w Regulaminie Wykonawczym, który stanowi jej integralną część.

Artykuł 21. Mocarstwa Opiekuńcze. Niniejsza Konwencja i jej Regulamin Wykonawczy będą stosowane przy współpracy Mocarstw Opiekuńczych, którym powierzono czuwanie nad interesami Stron konfliktu.

Artykuł 22. Postępowanie pojednawcze.

1. Mocarstwa Opiekuńcze udzielą swych dobrych usług we wszelkich wypadkach, w których uznają to za wskazane w interesie dóbr kulturalnych, zwłaszcza jeżeli pomiędzy Stronami konfliktu powstanie różnica zdań co do stosowania lub interpretacji postanowień niniejszej Konwencji lub jej Regulaminu Wykonawczego.

2. W tym celu każde z Mocarstw Opiekuńczych może bądź na zaproszenie jednej ze Stron lub Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, bądź z własnej inicjatywy zaproponować Stronom konfliktu zebranie ich przedstawicieli, a w szczególności przedstawicieli władz powołanych do ochrony dóbr kulturalnych, w razie potrzeby na odpowiednio wybranym terytorium neutralnym. Strony konfliktu obowiązane są przychylić się do otrzymanej propozycji odbycia zebrania. Mocarstwa Opiekuńcze zgłaszają do aprobaty Stronom konfliktu nazwisko osoby bądź będącej obywatelem Mocarstwa neutralnego, bądź zaproponowanej przez Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, która będzie zaproszona do udziału w tym zebraniu w charakterze przewodniczącego.

Artykuł 23. Pomoc UNESCO.

1. Wysokie Umawiające się Strony mogą zwrócić się do Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury z prośbą o pomoc techniczną w zorganizowaniu ochrony swoich dóbr kulturalnych lub w związku z jakimkolwiek innym zagadnieniem wynikającym ze stosowania bądź niniejszej Konwencji, bądź jej Regulaminu Wykonawczego. Organizacja udziela tej pomocy w granicach swojego programu i swoich możliwości.

2. Organizacja jest uprawniona do występowania z własnej inicjatywy z propozycjami na ten temat wobec Wysokich Umawiających się Stron.

Artykuł 24. Układy specjalne.

1. Wysokie Umawiające się Strony mogą zawierać układy specjalne co do wszelkich zagadnień, które ich zdaniem wymagają oddzielnego uregulowania.

2. Nie może być zawarty żaden układ specjalny umniejszający ochronę, jaką niniejsza Konwencja zapewnia dobrom kulturalnym i personelowi przydzielonemu do ich ochrony.

Artykuł 25. Rozpowszechnienie konwencji. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się rozpowszechnić w swoich krajach tekst niniejszej Konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego możliwie najszerzej, zarówno w czasie pokoju, jak i w czasie konfliktu zbrojnego. Zobowiązują się w szczególności włączyć ich nauczanie do programów szkolenia wojskowego, a w miarę możliwości również cywilnego, tak aby zasady ich mogły być znane całej ludności, a zwłaszcza siłom zbrojnym i personelowi przydzielonemu do ochrony dóbr kulturalnych.

Artykuł 26. Przekłady i sprawozdania.

1. Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie wzajemnie, za pośrednictwem Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego.

2. Ponadto, co najmniej raz na cztery lata, prześlą One Dyrektorowi Generalnemu sprawozdanie zawierające informacje, jakich udzielenie uznają za stosowne, o środkach powziętych, przygotowanych lub zamierzonych przez ich właściwe władze celem wykonania niniejszej Konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego.

Artykuł 27. Zebrania.

1. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury może zwoływać za zgodą Rady Wykonawczej zebrania przedstawicieli Wysokich Umawiających się Stron. Obowiązany jest zwołać zebranie, jeśli prosi o to co najmniej jedna piąta ogólnej ilości Wysokich Umawiających się Stron.

2. Niezależnie od wszelkich innych kompetencji przyznanych mu przez niniejszą Konwencję i jej Regulamin Wykonawczy, zadaniem zebrania jest badanie zagadnień związanych ze stosowaniem niniejszej Konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego oraz formułowanie na ten temat zaleceń.

3. Zebranie może ponadto przystąpić do rewizji Konwencji lub jej Regulaminu Wykonawczego, z zachowaniem postanowień art. 39, jeżeli jeżeli reprezentowana jest na nim większość Wysokich Umawiających się Stron.

Artykuł 28. Sankcje. Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się powziąć w ramach swoich systemów prawa karnego wszelkie konieczne środki, ażeby osoby, które dopuściły się naruszenia niniejszej Konwencji lub nakazały jej naruszenie, były bez względu na swoje obywatelstwo ścigane i osiągnięte sankcjami bądź karnymi, bądź dyscyplinarnymi.

Postanowienia końcowe

Artykuł 29. Języki.

1. Niniejszą Konwencję sporządzono w językach angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim; wszystkie te cztery teksty są równie autentyczne.
2. Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury poleci sporządzić przekłady na inne języki urzędowe swojej Konferencji Generalnej.

Artykuł 30. Podpisanie. Niniejsza Konwencja będzie nosiła datę 14 maja 1954 r., a możliwość podpisania jej będą miały aż do dnia 31 grudnia 1954 r. wszystkie Państwa zaproszone na Konferencję, która odbyła się w Hadze od dnia 21 kwietnia do dnia 14 maja 1954 r.

Artykuł 31. Ratyfikacja.

1. Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji przez podpisujące ją Państwa zgodnie z procedurą konstytucyjną każdego z nich.
2. Dokumenty ratyfikacyjne będą składane Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Artykuł 32. Przystąpienie. Począwszy od dnia jej wejścia w życie do niniejszej Konwencji będą mogły przystąpić wszystkie Państwa wymienione w art. 30, które jej nie podpisały, jak również każde inne Państwo zaproszone do przystąpienia przez Radę Wykonawczą Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Artykuł 33. Wejście w życie.

1. Niniejsza Konwencja wejdzie w życie w trzy miesiące po złożeniu pięciu dokumentów ratyfikacyjnych.
2. Następnie dla każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie ona wchodziła w życie w trzy miesiące po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu przystąpienia.
3. W sytuacjach określonych w art. 18 i 19 dokumenty ratyfikacji lub przystąpienia, złożone przez Strony konfliktu czy to rozpoczęciem kroków nieprzyjacielskich lub okupacji, czy też po nim, wywołują skutki prawne natychmiast. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury roześle w takich wypadkach zawiadomienia przewidziane w art. 38 jak najszybszą drogą.

Artykuł 34. Stosowanie.

1. Każde z Państw będących stronami Konwencji w dniu jej wejścia w życie poweźmie w ciągu sześciu miesięcy wszelkie niezbędne środki, aby była ona istotnie stosowana.
2. Dla każdego Państwa, które złoży dokument ratyfikacyjny lub dokument przystąpienia po dniu wejścia w życie Konwencji, okres tych sześciu miesięcy będzie biegł od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu przystąpienia.

Artykuł 35. Rozszerzenie zasięgu terytorialnego konwencji. Każda z Wysokich Umawiających się Stron bądź w chwili ratyfikacji lub przystąpienia, bądź w dowolnym innym czasie, będzie mogła oświadczyć w drodze notyfikacji skierowanej do Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, że niniejsza Konwencja rozciąga się na wszystkie lub niektóre spośród terytoriów, za których stosunki międzynarodowe Strona ta jest odpowiedzialna. Notyfikacja ta wywoła skutki prawne w trzy miesiące po dniu jej otrzymania.

Artykuł 36. Stosunek do poprzednich konwencji.

1. W stosunkach pomiędzy Mocarstwami, które są związane Konwencjami Haskimi z dnia 29 lipca 1899 r. bądź z dnia 18 października 1907 r., dotyczącymi praw i zwyczajów wojny lądowej (IV) oraz bombardowania w czasie wojny przez siły morskie (IX), a które są Stronami Konwencji niniejszej, uzupełni ona wyżej wymienioną Konwencję (IX) i Regulamin załączony do wyżej wymienionej Konwencji (IV) oraz zastąpi znak opisany w art. 5 wyżej wymienionej Konwencji (IX) znakiem opisanym w art. 16 Konwencji niniejszej dla wypadków, w których Konwencja i jej Regulamin Wykonawczy przewidują używanie tego znaku rozpoznawczego.
2. W stosunkach pomiędzy Mocarstwami związanymi Paktem Waszyngtońskim z dnia 15 kwietnia 1935 r. o ochronie instytucji artystycznych i naukowych oraz zabytków historycznych (Paktem Roericha), a które są Stronami Konwencji niniejszej, uzupełni ona Pakt Roericha oraz zastąpi flagę rozpoznawczą opisaną w art. III Paktu znakiem opisanym w art. 16 Konwencji niniejszej dla wypadków, w których Konwencja i jej Regulamin Wykonawczy przewidują używanie tego znaku rozpoznawczego.

Artykuł 37. Wypowiedzenie.

1. Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję zarówno we własnym imieniu, jak w imieniu każdego z terytoriów, za których stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialna.
2. Wypowiedzenie będzie notyfikowane na piśmie dokumentem złożonym Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.
3. Wypowiedzenie wywoła skutki prawne w rok po otrzymaniu dokumentu wypowiedzenia, jeżeli jednak w chwili upływu tego roku Strona wypowiadająca będzie włączona w konflikt zbrojny, skutki prawne wypowiedzenia ulegną zawieszeniu aż do zakończenia kroków nieprzyjacielskich lub też czynności mających na celu repatriację dóbr kulturalnych, w zależności od tego, który z tych terminów jest późniejszy.

Artykuł 38. Zawiadomienia. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury będzie zawiadamiał Państwa, o których mowa w art. 30 i 32, oraz Organizację Narodów Zjednoczonych o złożeniu wszelkich dokumentów ratyfikacji, przystąpienia lub przyjęcia, wymienionych w art. 31, 32 i 39, jak również o notyfikacjach i wypowiedzeniach, wymienionych w art. 35, 37 i 39.

Artykuł 39. Rewizja konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego.

1. Każda z Wysokich Umawiających się Stron może zgłosić poprawki do niniejszej Konwencji i jej Regulaminu Wykonawczego. Każda zgłoszona poprawka będzie zakomunikowana Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, który prześle jej tekst wszystkim Wysokim Umawiającym się Stronom, prosząc je zarazem o wypowiedzenie się w ciągu czterech miesięcy:

- a) czy życzą sobie, aby została zwołana konferencja dla rozpatrzenia zgłoszonej poprawki;
 - b) czy też są zdania, że poprawkę należy przyjąć bez zwoływania konferencji;
 - c) czy wreszcie są zdania, że poprawkę należy odrzucić bez zwoływania konferencji.
2. Dyrektor Generalny prześle wszystkim Wysokim Umawiającym się Stronom odpowiedzi otrzymane w wykonaniu ust. 1 niniejszego artykułu.
3. Jeżeli wszystkie Wysokie Umawiające się Strony, które w przepisany terminie złożyły swą wypowiedź na ręce Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, zawiadomią go zgodnie z lit. b) ust. 1 niniejszego artykułu, że ich zdaniem poprawkę należy przyjąć bez zwoływania konferencji, Dyrektor Generalny przeprowadzi notyfikację ich decyzji zgodnie z art. 38. Poprawka wywoła skutki prawne wobec wszystkich Wysokich Umawiających się Stron z upływem dziewięćdziesięciu dni od daty tej notyfikacji.
4. Dyrektor Generalny zwoła konferencję Wysokich Umawiających się Stron dla rozpatrzenia zgłoszonej poprawki, jeśli o zwołanie takiej konferencji prosi go co najmniej jedna trzecia ogólnej ilości Wysokich Umawiających się Stron.
5. Poprawki do Konwencji lub jej Regulaminu Wykonawczego, rozpatrzone w sposób przewidziany w ustępie poprzednim, wejdą w życie jedynie wówczas, gdy zostaną uchwalone jednomyślnie przez Wysokie Umawiające się Strony reprezentowane na konferencji, a następnie przyjęte przez każdą z Wysokich Umawiających się Stron.
6. Przyjęcie przez Wysokie Umawiające się Strony poprawek do Konwencji lub jej Regulaminu Wykonawczego, uchwalonych przez konferencję wymienioną w ust. 4 i 5, nastąpi przez złożenie formalnego dokumentu Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.
7. Po wejściu w życie poprawek do niniejszej Konwencji lub jej Regulaminu Wykonawczego jedynie poprawiony odpowiednio tekst Konwencji lub Regulaminu Wykonawczego będzie mógł być przedmiotem ratyfikacji lub przystąpienia.
- Artykuł 40. Rejestracja.** Zgodnie z art. 102 Karty Narodów Zjednoczonych, niniejsza Konwencja będzie zarejestrowana w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych na wniosek Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.
- Na dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszą Konwencję.
- Sporządzono w Hadze dnia 14 maja 1954 r. w jednym egzemplarzu, który będzie złożony w archiwach Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, a którego uwierzytelnione odpisy będą dostarczone wszystkim Państwom wymienionym w artykułach 30 i 32 oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych.

REGULAMIN WYKONAWCZY DO KONWENCJI O OCHRONIE DÓBR KULTURALNYCH W RAZIE KONFLIKTU ZBROJNEGO.

Rozdział I. O kontroli.

Artykuł 1. Międzynarodowa lista osobistości. Z chwilą wejścia w życie Konwencji Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury zestawia międzynarodową listę obejmującą wszystkie osobistości, zgłoszone przez Wysokie Umawiające się Strony jako nadające się do sprawowania funkcji Komisarza Generalnego do Spraw Dóbr Kulturalnych. Z inicjatywy Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury lista ta będzie periodycznie rewidowana, zgodnie z wnioskami zgłaszanymi przez Wysokie Umawiające się Strony.

Artykuł 2. Organizacja kontroli. Z chwilą gdy Wysoka Umawiająca się Strona stanie się uczestniczką konfliktu zbrojnego, do którego ma zastosowanie art. 18 Konwencji:

- a) Strona ta wyznaczy przedstawiciela dla dóbr kulturalnych położonych na swoim terytorium, a w razie zajęcia obcego terytorium powinna wyznaczyć oddzielnego przedstawiciela dla dóbr kulturalnych, które się na nim znajdują;
- b) Mocarstwo Opiekuńcze każdej ze Stron znajdujących się w konflikcie z tą Wysoką Umawiającą się Stroną wyznaczy przy niej delegatów, zgodnie z poniższym art. 3;
- c) będzie wyznaczony przy tej Wysokiej Umawiającej się Stronie Komisarz Generalny do Spraw Dóbr Kulturalnych, zgodnie z poniższym art. 4.

Artykuł 3. Wyznaczenie delegatów Mocarstw Opiekuńczych. Mocarstwo Opiekuńcze wyznacza swoich delegatów spośród członków swojego personelu dyplomatycznego lub konsularnego lub też za zgodą Strony, przy której mają wykonywać swoje zadania, spośród innych osób.

Artykuł 4. Wyznaczenie Komisarza Generalnego.

1. Komisarz Generalny do Spraw Dóbr Kulturalnych będzie wybrany spośród osobistości objętych międzynarodową Listą za obopólną zgodą przez Stronę, przy której ma wykonywać swoje zadania, oraz przez Mocarstwa Opiekuńcze Stron znajdujących się z nią w konflikcie,
2. Jeżeli Strony w ciągu trzech tygodni od rozpoczęcia rozmów na ten temat nie dojdą do porozumienia, zwróca się do Prezesa Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o wyznaczenie Komisarza Generalnego, który obejmie to stanowisko dopiero po uzyskaniu zgody Strony, przy której ma wykonywać swoje zadania.

Artykuł 5. Uprawnienia delegatów. Delegaci Mocarstw Opiekuńczych stwierdzają naruszenia Konwencji; za zgodą Strony, przy której pełnią swoją misję badają okoliczności, w jakich naruszenia się wydarzyły; czynią na miejscu demarche, aby ich zaniechano, a w razie potrzeby zawiadamiają o nich Komisarza Generalnego; informują go

zarazem bieżąco o swojej działalności.

Artykuł 6. Uprawnienia Komisarza Generalnego.

1. Komisarz Generalny do Spraw Dóbr Kulturalnych zajmuje się, wraz z przedstawicielem Strony, przy której pełni swoje zadania, oraz z zainteresowanymi delegatami, wszelkimi przedstawionymi sobie sprawami, które wiążą się z wykonaniem Konwencji.
2. Posiada on prawo decyzji i nominacji w wypadkach określonych w niniejszym Regulaminie.
3. Ma on prawo - za zgodą Strony, przy której pełni swoje zadania - bądź zarządzić przeprowadzenie dochodzenia, bądź sam je przeprowadzić.
4. Podejmuje on wobec Stron konfliktu lub wobec ich Mocarstw Opiekuńczych wszelkie demarche, jakie uważa za pożyteczne dla wykonania Konwencji.
5. Sporządza on niezbędne sprawozdania na temat wykonania Konwencji i składa je zainteresowanym Stronom, jak również Mocarstw Opiekuńczym. Odpisy ich przesyła Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, który może posługiwać się jedynie zawartymi w nich danymi technicznymi.
6. W braku Mocarstwa Opiekuńczego Komisarz Generalny pełni funkcje przyznane Mocarstwu Opiekuńczemu w art. 21 i 22 Konwencji.

Artykuł 7. Inspektorzy i rzeczoznawcy.

1. Ilekroć Komisarz Generalny do Spraw Dóbr Kulturalnych bądź na prośbę zainteresowanych delegatów, bądź po zasięgnięciu ich zdania, uważa to za konieczne, przedstawia do aprobaty Stronie, przy której pełni swoje zadania, kandydaturę osoby, która miałaby pełnić określoną misję w charakterze inspektora dóbr kulturalnych. Inspektor ten jest odpowiedzialny jedynie przed Komisarzem Generalnym.
2. Komisarz Generalny, delegaci i inspektorzy mogą uciekać się do usług rzeczoznawców, których kandydatury przedstawia się również do aprobaty Stronie wymienionej w poprzednim ustępie.

Artykuł 8. Wykonywanie zadań kontrolnych. Komisarze Generalni do Spraw Dóbr Kulturalnych, delegaci Mocarstw Opiekuńczych, inspektorzy i rzeczoznawcy nie powinni w żadnym razie wykraczać poza granice swoich zadań. Powinni oni w szczególności brać pod uwagę wymagania bezpieczeństwa Wysokiej Umawiającej się Strony, przy której pełnią swoje zadania, i we wszelkich okolicznościach działać zgodnie z wymaganiami sytuacji wojskowej zakomunikowanymi przez tę Wysoką Umawiającą się Stronę.

Artykuł 9. Substytucja Mocarstw Opiekuńczych. Jeżeli Strona konfliktu w ogóle nie korzysta z usług Mocarstwa Opiekuńczego bądź przestaje z nich korzystać, może zwrócić się do jednego z Państw neutralnych z prośbą o objęcie funkcji Mocarstwa Opiekuńczego w zakresie wyznaczenia Komisarza Generalnego do Spraw Dóbr Kulturalnych zgodnie z procedurą określoną wyżej w art. 4. Wyznaczony w ten sposób Komisarz Generalny powierza w razie potrzeby inspektorom funkcje delegatów Mocarstw Opiekuńczych, określone w niniejszym Regulaminie.

Artykuł 10. Koszty. Uposażenie i wydatki Komisarza Generalnego do Spraw Dóbr Kulturalnych, jak również inspektorów i rzeczoznawców, będą opłacane przez Stronę, przy której pełnią oni swoje zadania. Uposażenie i wydatki delegatów Mocarstw Opiekuńczych będą przedmiotem porozumienia pomiędzy tymi Mocarstwami a Państwami, których interesów One bronią.

Rozdział II. O ochronie specjalnej.

Artykuł 11. Schrony zaimprovizowane.

1. Jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona w czasie konfliktu zbrojnego zmuszona jest przez nieprzewidziane okoliczności do urządzenia schronu zaimprovizowanego i jeżeli pragnie, aby schron taki został umieszczony pod ochroną specjalną, komunikuje to natychmiast Komisarzowi Generalnemu, który przy Niej pełni swoje zadania.
2. Jeżeli Komisarz Generalny jest zdania, że zarówno okoliczności, jak znaczenie ukrytych w zaimprovizowanym schronie dóbr kulturalnych usprawiedliwiają taki środek, może upoważnić Wysoką Umawiającą się Stronę do umieszczenia na schronie znaku rozpoznawczego określonego w art. 16 Konwencji. Decyzję swoją komunikuje bezzwłocznie zainteresowanym delegatom Mocarstw Opiekuńczych, z których każdy w ciągu trzydziestu dni może zażądać natychmiastowego usunięcia znaku.
3. Z chwilą gdy delegaci ci wyrażą zgodę lub gdy okres trzydziestu dni przeminął, a żaden z nich nie zgłosił sprzeciwu, zaimprovizowany schron zaś odpowiada zdaniem Komisarza Generalnego warunkom określonym w art. 8 Konwencji, Komisarz Generalny zwraca się do Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury z prośbą o wpisanie schronu do Rejestru Dóbr Kulturalnych Objętych Ochroną Specjalną.

Artykuł 12. Międzynarodowy Rejestr Dóbr Kulturalnych Objętych Ochroną Specjalną.

1. Ustanawia się „Międzynarodowy Rejestr Dóbr Kulturalnych Objętych Ochroną Specjalną”.
2. Rejestr ten prowadzi Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Kopie jego przesyła Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Wysokim Umawiającym się Stronom.
3. Rejestr dzieli się na rozdziały, z których każdy oznaczony jest nazwą jednej z Wysokich Umawiających się Stron. Każdy rozdział dzieli się na trzy części, zatytułowane: schrony, ośrodki zabytkowe, inne dobra kulturalne nieruchome. Dyrektor Generalny ustala, jakie szczegóły powinny znajdować się w każdym rozdziale.

Artykuł 13. Wnioski o wpisanie do rejestru.

1. Każda z Wysokich Umawiających się Stron może składać Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury wnioski o wpisanie do rejestru określonych schronów, ośrodków zabytkowych lub innych dóbr kulturalnych nieruchomych, położonych na swoim terytorium. Wniosek powinien

zawierać wskazówki dotyczące miejsca położenia dóbr i stwierdzać, że odpowiadają one warunkom określonym w art. 8 Konwencji.

2. W razie okupacji wnioski o wpisanie do rejestru ma prawo składać Mocarstwo okupujące.

3. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury przesyła bezzwłocznie odpisy wniosków o wpisanie do rejestru każdej z Wysokich Umawiających się Stron.

Artykuł 14. Sprzeciw.

1. Każda z Wysokich Umawiających się Stron może sprzeciwić się wpisaniu dobra kulturalnego do rejestru pismem skierowanym do Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Pismo to powinno do niego wpłynąć w przeciągu czterech miesięcy od dnia, w którym wysłał odpis wniosku o wpisanie do rejestru.

2. Sprzeciw należy uzasadnić. Dopuszczalne jest jedynie uzasadnienie:

a) że dane dobro nie jest dobrem kulturalnym lub też

b) że nie zostały wypełnione warunki określone w art. 8 Konwencji.

3. Dyrektor Generalny rozsyła bezzwłocznie Wysokim Umawiającym się Stronom odpisy pisma zawierającego sprzeciw. W razie potrzeby zasięga opinii Międzynarodowego Komitetu do Spraw Zabytków, Miejsc o Znaczeniu Artystycznym i Historycznym oraz Wykopalisk Archeologicznych, a nadto, jeżeli uważa to za pożyteczne, jakiegokolwiek innej organizacji lub osoby o odpowiednich kwalifikacjach.

4. Dyrektor Generalny lub Wysoka Umawiająca się Strona składająca wniosek o wpisanie do rejestru mogą podejmować wszelkie kroki, jakie uznają za konieczne, wobec Wysokich Umawiających się Stron, które zgłosiły sprzeciw, aby wywołać jego cofnięcie.

5. Jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona, która w czasie pokoju złożyła wniosek o wpisanie dobra kulturalnego do rejestru, znajdzie się w konflikcie zbrojnym zanim wpis został dokonany, dobro kulturalne, o które chodzi, będzie natychmiast wpisane do rejestru przez Dyrektora Generalnego prowizorycznie aż do chwili potwierdzenia, wycofania lub obalenia sprzeciwu, jaki bądź został, bądź może zostać zgłoszony.

6. Jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym Dyrektor Generalny otrzymał pismo zawierające sprzeciw, nie otrzyma on od Wysokiej Umawiającej się Strony, która zgłosiła sprzeciw, zawiadomienia, że sprzeciw zostaje wycofany, Wysoka Umawiająca się Strona, która zgłosiła wniosek o wpisanie do rejestru, może wystąpić na drogę arbitrażu w sposób określony w ustępie następnym.

7. Wniosek arbitrażowy należy zgłosić najpóźniej do roku od dnia, w którym Dyrektor Generalny otrzymał pisemny sprzeciw. Każda ze Stron sporu wyznacza jednego arbitra. Jeżeli wobec wniosku o wpisanie do rejestru zgłoszono więcej niż jeden sprzeciw, Wysokie Umawiające się Strony, które je zgłosiły, wyznaczają wspólnie jednego arbitra. Obaj arbitrzy wybierają superarbitra spośród osób objętych listą międzynarodową wymienioną w art. 1 niniejszego Regulaminu; jeżeli nie mogą uzgodnić wyboru, zwracają się do Prezesa Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o wyznaczenie superarbitra, niekoniecznie spośród osób objętych listą międzynarodową. Utworzony w ten sposób trybunał arbitrażowy sam określa swoją procedurę. Od orzeczeń jego nie przysługuje odwołanie.

8. Każda z Wysokich Umawiających się Stron może oświadczyć w chwili, gdy powstaje spór, którego jest stroną, że nie życzy sobie zastosowania procedury arbitrażowej określonej w poprzednim ustępie. W takim wypadku Dyrektor Generalny przedstawia sprzeciw wobec wniosku o wpisanie do rejestru Wysokim Umawiającym się Stronom. Sprzeciw zostaje zatwierdzony jedynie wówczas, jeżeli Wysokie Umawiające się Strony powezmą taką decyzję większością dwóch trzecich liczby głosujących. Głosowanie odbędzie się w drodze korespondencji, chyba że Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury uzna za niezbędne zwołać konferencję na podstawie uprawnień, jakie mu przyznaje art. 27 Konwencji. Jeżeli Dyrektor Generalny postanowi przeprowadzić głosowanie w drodze korespondencji, zwróci się do Wysokich Umawiających się Stron z prośbą o nadesłanie mu swojego głosu w zapieczętowanej kopercie w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym skierował do nich tę prośbę.

Artykuł 15. Wpisanie do rejestru.

1. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury poleca wpisać do rejestru pod numerem bieżącym każde dobro kulturalne, co do którego wpłynął wniosek, jeżeli wniosek ten nie spowodował sprzeciwu w terminie określonym w art. 14 ust. 1.

2. Jeżeli został zgłoszony sprzeciw, Dyrektor Generalny, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. 14 ust. 5, przeprowadzi wpisanie dobra kulturalnego do rejestru tylko wówczas, jeżeli sprzeciw został wycofany lub też nie został zatwierdzony w drodze procedury określonej w art. 14 ust. 7 bądź 8.

3. Ilekroć zajdzie wypadek przewidziany w art. 11 ust. 3, Dyrektor Generalny przeprowadzi wpis do rejestru na wniosek Komisarza Generalnego do Spraw Dóbr Kulturalnych.

4. Dyrektor Generalny przesyła bezzwłocznie Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, Wysokim Umawiającym się Stronom oraz na prośbę Strony, która złożyła wniosek o wpisanie, wszelkim innym Państwom wymienionym w art. 30 i 32 Konwencji, uwierzytelniony odpis każdego wpisu do rejestru. Wpis wywołuje skutki prawne w trzydzieści dni po rozesłaniu tych odpisów.

Artykuł 16. Skreślenie z rejestru.

1. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury poleca skreślić dobro kulturalne z rejestru:

a) na wniosek Wysokiej Umawiającej się Strony, na której terytorium dobro kulturalne się znajduje;

b) jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona, która prosiła o wpisanie do rejestru, wypowiedziała Konwencję, z chwilą gdy to wypowiedzenie wywołuje skutki prawne;

c) w wypadku przewidzianym w art. 14 ust. 5, jeżeli sprzeciw został zatwierdzony w drodze procedury określonej w art. 14 ust. 7 bądź 8.

2. Dyrektor Generalny przesyła bezzwłocznie uwierzytelniony odpis każdego skreślenia z rejestru Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz wszystkim Państwom, które otrzymały odpis wpisu. Skreślenie wywołuje skutki prawne w trzydzieści dni po rozesłaniu tych odpisów.

Rozdział III. O transportach dóbr kulturalnych.

Artykuł 17. Procedura uzyskania przywileju nietykalności.

1. Wniosek przewidziany w art. 12 ust. 1 Konwencji należy skierować do Komisarza Generalnego do Spraw Dóbr Kulturalnych. Powinien on przedstawiać powody, które go wywołały, oraz określać w przybliżeniu ilość i znaczenie dóbr kulturalnych, które mają być przewiezione, obecne ich pomieszczenie, pomieszczenie, do którego mają być przewiezione, środki transportu, projektowaną trasę i datę transportu, jak również wszelkie inne istotne informacje.
2. Jeżeli Komisarz Generalny, po zasięgnięciu opinii, które uważa za wskazane zebrać, sądzi, że przewóz jest uzasadniony, konsultuje właściwych delegatów Mocarstw Opiekuńczych na temat projektowanych szczegółów wykonawczych. W następstwie tej konsultacji zawiadamia o transporcie zainteresowane Strony konfliktu, zamieszczając w tym zawiadomieniu wszelkie potrzebne informacje.
3. Komisarz Generalny wyznacza inspektora lub inspektorów, którzy upewniają się, że transport zawiera jedynie dobra kulturalne wymienione w odnośnym wniosku, że odbywa się w uzgodniony sposób i że jest zaopatrzony w znak rozpoznawczy. Inspektor lub inspektorzy towarzyszą transportowi aż do miejsca przeznaczenia.

Artykuł 18. Transport za granicę. Transport pod ochroną specjalną, który kieruje się ku terytorium innego kraju, podlega nie tylko art. 12 Konwencji i art. 17 niniejszego Regulaminu, ale nadto następującym postanowieniom:

- a) w czasie pobytu dóbr kulturalnych na terytorium innego Państwa Państwo to będzie ich depozytariuszem; zapewni tym dobrom opiekę co najmniej równą tej, jaką otacza własne dobra kulturalne o podobnym znaczeniu;
- b) Państwo będące depozytariuszem zwróci dobra kulturalne dopiero po zakończeniu konfliktu; zwrot nastąpi w przeciągu sześciu miesięcy od daty złożenia odnośnej prośby;
- c) w czasie wszelkich operacji transportowych oraz w czasie pobytu na terytorium każdego obcego Państwa dobra kulturalne będą wyłączone z wszelkiego rodzaju zajęcia, dysponować zaś nimi nie będzie mógł ani deponent ani depozytariusz; jednakże, jeżeli będzie tego wymagało bezpieczeństwo dóbr kulturalnych, depozytariusz za zgodą deponenta będzie mógł zarządzić przewiezienie ich na terytorium kraju trzeciego z zachowaniem warunków określonych w niniejszym artykule;
- d) prośba o objęcie ochrony specjalną powinna zawierać wzmiankę, że Państwo, na którego terytorium dobra kulturalne mają być przewiezione, przyjmuje postanowienia niniejszego artykułu.

Artykuł 19. Terytorium okupowane. Ilekroć Wysoka Umawiająca się Strona, która okupuje terytorium innej Wysokiej Umawiającej się Strony, przewozi dobra kulturalne do schronu położonego w innym punkcie tego terytorium, nie mogąc zastosować procedury określonej w art. 17 Regulaminu, przewiezienie to nie będzie uważane za bezprawne przywłaszczenie w rozumieniu art. 4 Konwencji, jeżeli Komisarz Generalny do Spraw Dóbr Kulturalnych zaświadczy pisemnie, po przekonsultowaniu osób sprawujących zazwyczaj pieczę nad tymi dobrami, że okoliczności czynią to przewiezienie niezbędnym.

Rozdział IV. O znaku rozpoznawczym.

Artykuł 20. Umieszczanie znaku.

1. Umieszczenie znaku rozpoznawczego i stopień jego widoczności pozostawia się uznaniu właściwych władz każdej z Wysokich Umawiających się Stron. Znak może być umieszczony na flagach lub na opaskach; może również być wymalowany na samym obiekcie lub uwidoczniiony na nim w jakikolwiek inny odpowiedni sposób.
2. W razie konfliktu zbrojnego, niezależnie od możliwości przyjęcia systemu jeszcze dokładniejszego znakowania, należy umieszczać znak w sposób dobrze widoczny za dnia, tak z powietrza jak z ziemi, na transportach w wypadkach określonych w art. 12 i 13 Konwencji. Znak powinien być dobrze widoczny za dnia:
 - a) w regularnych odstępach wystarczających do dokładnego oznaczenia obwodu ośrodka zabytkowego objętego ochroną specjalną;
 - b) przy wejściu do innych dóbr kulturalnych nieruchomości objętych ochroną specjalną.

Artykuł 21. Określanie tożsamości osób.

1. Osoby, o których mowa w art. 17 ust. 2 lit. b) i c) Konwencji, mogą nosić na ramieniu opaskę zaopatrzoną w znak rozpoznawczy, wystawioną i opieczętowaną przez właściwe władze.
2. Osoby te będą posiadały specjalne karty tożsamości zaopatrzone w znak rozpoznawczy. Karta powinna wymieniać co najmniej nazwisko i imiona, datę urodzenia, tytuł lub stopień oraz stanowisko posiadacza, a nadto zawierać fotografię właściciela i bądź jego podpis, bądź odciski palców, bądź jedno i drugie. Na karcie należy wreszcie umieścić suchą pieczęć właściwych władz.
3. Każda z Wysokich Umawiających się Stron ustala wzór swojej karty tożsamości, kierując się wzorem załączonym przykładowo do niniejszego Regulaminu. Wysokie Umawiające się Strony przesyłają sobie wzajemnie przyjęte wzory kart. Każdą kartę tożsamości wystawia się w miarę możliwości co najmniej w dwóch egzemplarzach, z których jeden zachowuje Państwo wystawiające kartę.
4. Osób wyżej wymienionych nie można, bez uzasadnionej przyczyny, pozbawić ani karty tożsamości, ani prawa noszenia opaski.

Karta tożsamości dla personelu przydzielonego do ochrony dóbr kulturalnych

(patrz oryginał)

Za Afganistan:

Za Ludową Republikę Albanii:

Za Niemiecką Republikę Federalną:

K. Bünge
Za Andorę:
Za Księstwo Cywilne Biskupstwa Urgel w Andorze
Juan Teixidor
Za Królestwo Arabii Saudyjskiej:
Za Republikę Argentyńską:
Za Australię:
Alfred Stirling
Za Austrię:
Za Belgię:
ad referendum - *M. Nyns*
Za Boliwię:
Za Brazylię:
Za Ludową Republikę Bułgarii:
Za Królestwo Kambodży:
Za Kanadę:
Za Cejlon:
Za Chile:
Za Chiny:
Chen Yuan
Za Republikę Kolumbii:
Za Republikę Korei:
Za Costa Rikę:
Za Kubę:
Hilida Lubrada Bernal
Za Danię:
Za Egipt:
Za Ekwador:
Carlos Morales Chacón
Za Hiszpanię:
Juan Teixidor,
Juan Manuel Castro-Rial Canosa
Za Stany Zjednoczone Ameryki:
Leonard Carmichael
Za Etiopię:
Za Finlandię:
Za Francję:
R. Bochet
Za Grecję:
Constantin Eustalhiades,
Spiridion Marinatos
Za Gwatemalę:
Za Republikę Haiti:
Za Republikę Hondurasu:
Za Węgierską Republikę Ludową:
Boris Fai
Za Indie:
N. P. Chakravarti
Za Republikę Indonezji:
M. Hulasoit

Za Irak:
F. Basmachi

Za Iran:
ad referendum - *G. A. Roadi*

Za Irlandię:
Josephine McNeill

Za Islandię:
Za Państwo Izrael:
M. Amir

Za Irlandię:
Josephine McNeill

Za Islandię:
Za Państwo Izrael:
M. Amir

Za Haszemickie Królestwo Jordanii:
Za Królestwo Laosu:
Za Liban:
Za Liberię:
Za Libię:
A. H. Khannak

Za Liechtenstein:
Za Luksemburg:
J. Meyers

Za Meksyk:
Za Monako:
Jean J. Rey

Za Nepal:
Za Nikaraguę:
H. H. Zwillenberg

Za Norwegię:
ad referendum - *Gathorn Kavli*

Za Nową Zelandię:
Za Pakistan:
Za Panamę:
Za Paragwaj:
Za Holandię:
P. Th. Rohling

Za Peru:
Za Republikę Filipin:
J. P. Banlug

Za Polska Rzeczpospolitą Ludową:
Stanisław Lorentz

Za Portugalie:
Fernando Quartin de Oliveira Baslos
(ad referendum)

Za Republikę Dominikańską:
Za Białoruską Socjalistyczną Republikę Radziecką:
z dołączeniem oświadczenia
P. W. Lutorowicz

Za Ukraińską Socjalistyczną Republikę Radziecką:

z dołączeniem oświadczenia
J. T. Sirczenko
Za Rumuńską Republikę Ludową:
A. Lazareanu
Za Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej:
Za Republikę San Marino:
A. Donati
Za Watykan:
Za Republikę Salwadoru:
Jacob Philip Kruseman
Za Szwecję:
Za Konfederację Szwajcarską:
Za Republikę Syrii:
George J. Tomeh
Za Republikę Czechosłowacką:
Dr Vladimir Zak
Za Tailand:
Za Turcję:
Za Unię Burmańską:
Za Unię Południowo-Afrykańską:
Za Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich:
z dołączeniem oświadczenia
W. S. Kiemonow
Za Urugwaj:
V. Sampognaro
Za Stany Zjednoczone Wenezueli:
Za Wietnam:
Za Jemen:
Za Federacyjną Ludową Republikę Jugosławii:
Milan Ristić,
Cvito Fisković

PROTOKÓŁ.

Wysokie Umawiające się Strony uzgodniły, co następuje:

1 Każda z Wysokich Umawiających się Stron zobowiązuje się zapobiegać wywozowi z terytoriów, okupowanych przez siebie w czasie konfliktu zbrojnego, dóbr kulturalnych określonych w art. 1 Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r.

2 Każda z Wysokich Umawiających się Stron zobowiązuje się zabezpieczyć dobra kulturalne wwieszone na swoje terytorium, a pochodzące bezpośrednio lub pośrednio z jakiegokolwiek terytorium okupowanego. Zabezpieczenie będzie zastosowane bądź z urzędu przy wwozie, bądź też, jeśli to nie nastąpiło, na prośbę władz odnośnego terytorium.

3 Każda z Wysokich Umawiających się Stron zobowiązuje się po zakończeniu działań wojennych zwrócić właściwym władzom terytorium poprzednio okupowanego dobra kulturalne znajdujące się na swoim terytorium, jeżeli dobra te zostały wywiezione z naruszeniem zasady ustalonej w ust. 1. Dobra te nigdy nie będą mogły być zatrzymane tytułem odszkodowań wojennych.

4 Wysoka Umawiająca się Strona, która miała obowiązek zapobiec wywozowi dóbr kulturalnych z okupowanego przez siebie terytorium, powinna wypłacić odszkodowanie posiadaczom w dobrej wierze dóbr kulturalnych, które podlegają zwrotowi zgodnie z ustępem poprzednim.

5 Dobra kulturalne pochodzące z terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, a zdeponowane przez Nią na terytorium innej Wysokiej Umawiającej się Strony dla ochrony przed niebezpieczeństwami konfliktu zbrojnego, będą zwrócone przez tę ostatnią po zakończeniu działań wojennych właściwym władzom terytorium pochodzenia.

6 Niniejszy Protokół będzie nosił datę 14 maja 1954 r., a możliwość podpisania go będą miały aż do dnia 31 grudnia 1954 r. wszystkie Państwa zaproszone na Konferencję, która odbyła się w Hadze od dnia 21 kwietnia do dnia 14 maja 1954 roku.

7

- a) Niniejszy Protokół podlega ratyfikacji przez podpisujące go Państwa zgodnie z procedurą konstytucyjną każdego z nich.
- b) Dokumenty ratyfikacyjne będą składane Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

8 Począwszy od dnia jego wejścia w życie, do niniejszego Protokołu będą mogli przystąpić wszystkie Państwa wymienione w ust. 6, które go nie podpisały, jak również każde inne Państwo zaproszone do przystąpienia przez Radę Wykonawczą Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Przystąpienie będzie dokonane przez złożenie dokumentu przystąpienia Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

9 Państwa wymienione w ust. 6 i 8 mogą w chwili podpisywania, ratyfikacji lub przystąpienia oświadczyć, że nie będą związane postanowieniami bądź Części I, bądź Części II niniejszego Protokołu.

10

- a) Niniejszy Protokół wejdzie w życie w trzy miesiące po złożeniu pięciu dokumentów ratyfikacyjnych.
- b) Następnie dla każdej z Wysokich Umawiających się Stron będzie on wchodził w życie w trzy miesiące po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu przystąpienia.
- c) W sytuacjach określonych w artykułach 18 i 19 Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r., ratyfikacje i przystąpienia, złożone przez Strony konfliktu czy to przed rozpoczęciem kroków nieprzyjacielskich lub okupacji, czy też po nim, wywołają skutki prawne natychmiast. Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury roześle w takich wypadkach zawiadomienia przewidziane w ust. 14 jak najszybszą drogą.

11

- a) Każde z Państw będących stronami Protokołu w dniu jego wejścia w życie poweźmie w dotyczącym Go zakresie wszelkie środki niezbędne dla jego rzeczywistego zastosowania w ciągu sześciu miesięcy.
- b) Dla każdego Państwa, które złoży dokument ratyfikacyjny lub dokument przystąpienia po dniu wejścia Protokołu w życie, okres tych sześciu miesięcy będzie biegł od dnia złożenia przez Nie dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu przystąpienia.

12 Każda z Wysokich Umawiających się Stron bądź w chwili ratyfikacji lub przystąpienia, bądź w dowolnym innym czasie, będzie mogła oświadczyć w drodze notyfikacji skierowanej do Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, że niniejszy Protokół rozciąga się na wszystkie lub niektóre spośród terytoriów, za których stosunki międzynarodowe Strona ta jest odpowiedzialna. Notyfikacja ta wywoła skutki prawne w trzy miesiące po dniu jej otrzymania.

13

- a) Każda z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszy Protokół zarówno we własnym imieniu, jak w imieniu każdego z terytoriów, za których stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialna.
- b) Wypowiedzenie będzie notyfikowane na piśmie dokumentem złożonym Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.
- c) Wypowiedzenie wywoła skutki prawne w rok po otrzymaniu dokumentu wypowiedzenia. Jeżeli jednak w chwili upływu tego roku Strona wypowiadająca będzie włączona w konflikt zbrojny, skutki prawne wypowiedzenia ulegną zawieszeniu aż do zakończenia kroków nieprzyjacielskich lub też czynności mających na celu repatriację dóbr kulturalnych, w zależności od tego, który z tych terminów jest późniejszy.

14 Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury będzie zawiadamiał Państwa, o których mowa w ust. 6 i 8, oraz Organizację Narodów Zjednoczonych o złożeniu wszelkich dokumentów ratyfikacji, przystąpienia lub przyjęcia, wymienionych w ust. 7, 8 i 15, jak również o notyfikacjach i wypowiedzeniach, wymienionych w ust. 12 i 13,

15

- a) Niniejszy Protokół może ulec rewizji, jeżeli prosi o to co najmniej jedna trzecia ogólnej liczby Wysokich Umawiających się Stron.
- b) Dyrektor Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury zwołuje w tym celu konferencję.
- c) Poprawki do niniejszego Protokołu wejdą w życie jedynie wówczas, gdy zostaną uchwalone jednogłośnie przez Wysokie Umawiające się Strony reprezentowane na konferencji, a następnie przyjęte przez każdą z Wysokich Umawiających się Stron.
- d) Przyjęcie przez Wysokie Umawiające się Strony poprawek do niniejszego Protokołu, uchwalonych przez konferencję wymienioną wyżej pod lit. b) i c), nastąpi przez złożenie formalnego dokumentu Dyrektorowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.
- e) Po wejściu w życie poprawek do niniejszego Protokołu jedynie poprawiony odpowiednio tekst Protokołu będzie mógł być przedmiotem ratyfikacji lub przystąpienia.

Zgodnie z art. 102 Karty Narodów Zjednoczonych niniejszy Protokół będzie zarejestrowany w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych na wniosek Dyrektora Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszy Protokół.

Sporządzono w Hadze, dnia 14 maja 1954 r., w językach angielskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim, przy czym wszystkie cztery teksty są równie autentyczne, w jednym egzemplarzu, który będzie złożony w archiwach Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, a którego uwierzytelnione odpisy będą dostarczone wszystkim Państwom wymienionym w ust. 6 i 8 oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Za Afganistan:

Za Ludową Republikę Albanii:

Za Niemiecką Republikę Federalną:

K. Bünger

Za Andorę:

Za Królestwo Arabii Saudyjskiej:

Za Republikę Argentyńską:

Za Australię:

Za Austrię:

Za Belgię:

M. Nyns

Za Boliwię:

Za Brazylię:

Za Ludową Republikę Bułgarii:

Za Królestwo Kambodży:

Za Kanadę:

Za Cejlon:

Za Chile:

Za Chiny:

Chen Yuan

Za Republikę Kolumbii:

Za Republikę Korei:

Za Costa Rikę:

Za Kubę:

Za Danię:

Za Egipt:

Za Ekwador:

Carlos Morales Chacón

Za Hiszpanię:

Za Stany Zjednoczone Ameryki:

Za Etiopię:

Za Finlandię:

Za Francję:

R. Bochet

Za Grecję:

Constantin Eustalhiades,

Spiridion Marinatos

Za Gwatemalę:

Za Republikę Haiti:

Za Republikę Hondurasu:

Za Węgierską Republikę Ludową:

Za Indie:

N. P. Chakravarti

Za Republikę Indonezji:

Za Irak:

F. Basmachi

Za Iran:

ad referendum - *G. A. Roadi*

Za Irlandię:

Za Islandię:

Za Państwo Izrael:

Za Włochy:

Giorgio Rossi

Za Japonię:

Za Haszemickie Królestwo Jordanii:

Za Królestwo Laosu:

Za Liban:

Za Liberię:

Za Libię:

A. H. Khannak

Za Liechtenstein:

Za Luksemburg:

J. Meyers

Za Meksyk:

Za Monako:

Jean J. Rey

Za Nepal:

Za Nikaraguę:

H. H. Zwillenberg

Za Norwegię;

ad referendum - *Gathorn Kavli*

Za Nową Zelandię:

Za Pakistan:

Za Panamę:

Za Paragwaj:

Za Holandię:

P. Th. Rohling

Za Peru:

Za Republikę Filipin:

Za Polska Rzeczpospolitą Ludową:

Za Portugalię:

Za Republikę Dominikańską:

Za Białoruską Socjalistyczną Republikę Radziecką:

Za Ukraińską Socjalistyczną Republikę Radziecką:

Za Rumuńską Republikę Ludową:

Za Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej:

Za Republikę San Marino:

A. Donati

Za Watykan:

Za Republikę Salwadoru:

Jacob Philip Kruseman

Za Szwecję:

Za Konfederację Szwajcarską:

Za Republikę Syrii:

George J. Tomeh

Za Republikę Czechosłowacką:

Za Tailand:

Za Turcję:
Za Unię Burmańską:
Za Unię Południowo-Afrykańską:
Za Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich:
Za Urugwaj:
V. Sampognaro
Za Stany Zjednoczone Wenezueli:
Za Wietnam:
Za Jemen:
Za Federacyjną Ludową Republikę Jugosławii:
Milan Ristić,
Cvito Fisković

REZOLUCJE.

REZOLUCJA I

Konferencja wyraża życzenie, ażeby właściwe organy Narodów Zjednoczonych postanowiły, że Narody te, w razie akcji wojskowej przedsięwziętej w wykonaniu Karty, zapewnią stosowanie postanowień Konwencji przez siły zbrojne uczestniczące w tej akcji.

REZOLUCJA II

Konferencja wyraża życzenie, ażeby każda z Wysokich Umawiających się Stron z chwilą przystąpienia do Konwencji utworzyła, w ramach swojego systemu konstytucyjnego i administracyjnego, narodowy komitet doradczy, złożony z ograniczonej liczby osób, takich jak na przykład wyżsi urzędnicy służby archeologicznej, muzealnej itp., przedstawiciel sztabu głównego, przedstawiciel ministerstwa spraw zagranicznych, specjalista w dziedzinie prawa międzynarodowego oraz dwaj lub trzej inni członkowie, których obowiązki urzędowe lub specjalne wiadomości dotyczą, dziedzin objętych Konwencją.

Komitet ten, działający pod kierownictwem ministra lub wyższego urzędnika odpowiedzialnego za służbę państwową, do której należy czuwanie nad dobrami kulturalnymi, mógłby mieć w szczególności następujące zadania:

- a) udzielać Rządowi opinii co do środków o charakterze ustawodawczym, technicznym lub wojskowym, jakie należy powziąć, ażeby zapewnić stosowanie Konwencji zarówno w czasie pokoju, jak w czasie konfliktu zbrojnego;
- b) występować wobec swojego Rządu, w razie konfliktu zbrojnego lub groźby takiego konfliktu, z wnioskami mającymi na celu zapewnienie znajomości, poszanowania i ochrony przez krajowe siły zbrojne, zgodnie z postanowieniami Konwencji, dóbr kulturalnych położonych zarówno na terytorium własnym, jak na terytoriach innych krajów;
- c) zapewnić, w porozumieniu ze swoim Rządem, łączność i współpracę z innymi komitetami narodowymi o podobnym charakterze oraz z wszelkimi właściwymi ciałami międzynarodowymi.

REZOLUCJA III

Konferencja wyraża życzenie, ażeby Dyrektor Generalny, Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury zwołał zebranie Wysokich Umawiających się Stron możliwie najrychlej po wejściu w życie Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego.

. Protokół Drugi.

Załącznik 2. Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w

Hadze dnia 14 maja 1954 roku, sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r..

1)

Rozdział 1. Wprowadzenie.

Artykuł 1. Definicje. Dla celów niniejszego Protokołu:

- a) „Strona” oznacza Państwo, będące stroną niniejszego Protokołu,
- b) „dobro kulturalne” oznacza dobro kulturalne zgodnie z definicją w Artykule 1 Konwencji,
- c) „Konwencja” oznacza Konwencję o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisaną w Hadze dnia 14 maja 1954 roku,
- d) „Wysoka Umawiająca się Strona” oznacza Państwo, będące stroną Konwencji,
- e) „ochrona wzmocniona” oznacza system ochrony wzmocnionej stworzony na mocy Artykułów 10 i 11,
- f) „cel wojskowy” oznacza obiekt, który ze względu na charakter, lokalizację, cel lub zastosowanie wnosi istotny wkład do działań wojskowych i którego całkowite lub częściowe zniszczenie, zajęcie lub zneutralizowanie w istniejących w danym momencie okolicznościach przynosi określoną korzyść wojskową,
- g) „bezprawne” oznacza działane pod przymusem lub w inny sposób z naruszeniem stosownych postanowień prawa krajowego okupowanego terytorium lub prawa międzynarodowego.
- h) „Lista” oznacza Międzynarodową listę dóbr kulturalnych objętych wzmocnioną ochroną, utworzoną na mocy Artykułu 27 ustęp 1b),
- i) „Dyrektor Generalny” oznacza Dyrektora Generalnego UNESCO,
- j) „UNESCO” oznacza Organizację Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury,
- k) „Pierwszy Protokół” oznacza Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisany w Hadze dnia 14 maja 1954 roku.

Artykuł 2. Stosunek do Konwencji. Niniejszy Protokół uzupełnia Konwencję w stosunkach między Stronami.

Artykuł 3. Zakres zastosowania.

1. W dodatku do postanowień, które mają zastosowanie w czasie pokoju, niniejszy Protokół ma zastosowanie do sytuacji, o których mowa w Artykule 18 ustępy 1 i 2 Konwencji oraz Artykule 22 ustęp 1.

2. Jeżeli jednej ze stron konfliktu zbrojnego nie wiąże niniejszy Protokół, Strony niniejszego Protokołu pozostaną nim związane w swoich wzajemnych stosunkach. Będą ponadto związane niniejszym Protokołem w stosunku do Państwa strony konfliktu, które nie jest nim związane, o ile przyjmie ono postanowienia Protokołu i jak długo będzie je stosować.

Artykuł 4. Stosunek między Rozdziałem 3 a innymi postanowieniami Konwencji i niniejszego Protokołu..

Stosowanie postanowień Rozdziału 3 niniejszego Protokołu nie powoduje uszczerbku dla:

- a) stosowania postanowień Rozdziału I Konwencji i Rozdziału 2 niniejszego Protokołu,
- b) stosowania postanowień Rozdziału II Konwencji, z tym wyjątkiem, że gdy dobru kulturalnemu przyznana jest zarówno ochrona specjalna, jak i ochrona wzmocniona, to w stosunkach między Stronami niniejszego Protokołu lub między Stroną a Państwem, które przyjmuje i stosuje niniejszy Protokół zgodnie z Artykułem 3 ustęp 2, zastosowanie mają tylko postanowienia o ochronie wzmocnionej.

Rozdział 2. Ogólne postanowienia dotyczące ochrony.

Artykuł 5. Zabezpieczenie dóbr kulturalnych. Środki przygotowawcze podejmowane w czasie pokoju dla zabezpieczenia dóbr kulturalnych przed dającymi się przewidzieć skutkami konfliktu zbrojnego stosownie do Artykułu 3 Konwencji winny obejmować, gdzie będzie to właściwe, przygotowanie spisów inwentarza, planowanie środków doraźnych w celu ochrony przed ogniem lub strukturalnym zniszczeniem, przygotowanie do usunięcia ruchomych dóbr kulturalnych lub zapewnienie odpowiedniej ochrony na miejscu dla takich dóbr oraz wyznaczenie kompetentnych władz odpowiedzialnych za zabezpieczenie dóbr kulturalnych.

Artykuł 6. Poszanowanie dóbr kulturalnych. W celu zapewnienia poszanowania dóbr kulturalnych zgodnie z Artykułem 4 Konwencji:

- a) uchylenie się od zobowiązań na podstawie kategorycznej konieczności wojskowej w rozumieniu Artykułu 4 ustęp 2 Konwencji może mieć miejsce wyłącznie w celu skierowania aktu nieprzyjacielskiego przeciwko dobru kulturalnemu, wtedy i na tak długo, dopóki:
 - i) dane dobro kulturalne poprzez swoje przeznaczenie zostało przekształcone w obiekt wojskowy, oraz
 - ii) nie istnieje żaden inny możliwy sposób osiągnięcia korzyści wojskowej, jak ten, który daje skierowanie aktu nieprzyjacielskiego przeciwko temu obiektowi,
- b) uchylenie się od zobowiązań na podstawie kategorycznej konieczności wojskowej w rozumieniu Artykułu 4 ustęp 2 Konwencji może mieć miejsce wyłącznie dla wykorzystania dóbr kulturalnych dla celów, które prawdopodobnie narażą je na zniszczenie lub uszkodzenie, wtedy i na tak długo, dopóki nie istnieje możliwość wyboru pomiędzy takim wykorzystaniem dóbr kulturalnych, a inną praktyczną metodą uzyskania podobnej korzyści wojskowej,
- c) decyzja o powołaniu się na kategoryczną konieczność wojskową będzie podjęta wyłącznie przez oficera dowodzącego jednostką odpowiadającą wielkością batalionowi bądź większą, albo jednostką mniejszą, jeżeli okoliczności nie pozwalają inaczej,
- d) w przypadku ataku wynikającego z decyzji podjętej zgodnie z punktem a) należy wydać skuteczne wcześniejsze ostrzeżenie, jeżeli tylko pozwalają na to okoliczności.

Artykuł 7. Środki ostrożności podczas ataku. Bez uszczerbku dla innych środków ostrożności wymaganych przez międzynarodowe prawo humanitarne podczas prowadzenia operacji wojskowych, każda ze Stron konfliktu powinna:

- a) uczynić wszystko, co jest praktycznie wykonalne, dla sprawdzenia, że cele, jakie mają zostać zaatakowane, nie są dobrami kulturalnymi chronionym na mocy Artykułu 4 Konwencji,
- b) podjąć wszystkie praktycznie możliwe środki ostrożności przy wyborze środków i metod ataku w celu uniknięcia, a w każdym razie zminimalizowania, przypadkowego uszkodzenia dóbr kulturalnych chronionych na mocy Artykułu 4 Konwencji,

c) powstrzymać się od podjęcia decyzji o ataku, który mógłby spowodować przypadkowe uszkodzenie dóbr kulturalnych chronionych na mocy Artykułu 4 Konwencji, którego rozmiary byłyby nadmierne w stosunku do oczekiwanej konkretnej i bezpośredniej korzyści wojskowej, oraz

d) odwołać lub przerwać atak, gdy okaże się, że:

i) cel jest dobrem kulturalnym chronionym na mocy Artykułu 4 Konwencji,

ii) można oczekiwać, że atak spowoduje przypadkowe uszkodzenie dóbr kulturalnych chronionych na mocy Artykułu 4 Konwencji, którego rozmiary byłyby nadmierne w stosunku do oczekiwanej, konkretnej i bezpośredniej korzyści wojskowej.

Artykuł 8. Środki ostrożności przeciwko skutkom działań zbrojnych. Strony konfliktu powinny w stopniu największym, jak to jest praktycznie możliwe:

a) usunąć ruchome dobro kulturalne z sąsiedztwa celów wojskowych lub objąć je właściwą ochroną na miejscu,

b) unikać rozmieszczania celów wojskowych w pobliżu dóbr kulturalnych.

Artykuł 9. Ochrona dóbr kulturalnych na terytorium okupowanym.

1. Bez uszczerbku dla postanowień Artykułów 4 i 5 Konwencji, Strona okupująca całość lub część terytorium innej Strony zabroni i będzie zapobiegać w odniesieniu do terytorium okupowanego:

a) wszelkiemu nielegalnemu wywozowi, innemu przemieszczaniu lub przenoszeniu własności dóbr kulturalnych,

b) wszelkim wykopaliskom archeologicznym, z wyjątkiem sytuacji, gdy jest to bezwzględnie niezbędne dla zabezpieczenia, udokumentowania lub zachowania dóbr kulturalnych,

c) wszelkim zmianom w dobrach kulturalnych lub zmianom w korzystaniu z takich dóbr kulturalnych, które mają na celu zatajenie lub zniszczenie dowodów o charakterze kulturowym, historycznym lub naukowym.

2. Wszelkie archeologiczne prace wykopaliskowe, zmiany w dobrach kulturalnych lub zmiany w korzystaniu z dóbr kulturalnych na okupowanym terytorium powinny, o ile tylko nie uniemożliwiają tego okoliczności, być prowadzone w ścisłej współpracy z kompetentnymi władzami krajowymi okupowanego terytorium.

Rozdział 3. Ochrona wzmocniona.

Artykuł 10. Ochrona wzmocniona. Dobro kulturalne może zostać objęte ochroną wzmocnioną pod warunkiem, że spełnia następujące trzy warunki:

a) jest dziedzictwem kulturalnym o największym znaczeniu dla ludzkości,

b) jest chronione na mocy odpowiednich krajowych środków prawnych i administracyjnych, uznających jego wyjątkową wartość kulturową i historyczną oraz zapewniających najwyższy poziom ochrony,

c) nie jest wykorzystywane do celów wojskowych lub dla osłony miejsc wojskowych i Strona, która sprawuje władzę nad tym dobrem kulturalnym, złożyła deklarację potwierdzającą, że nie zostanie ono w ten sposób wykorzystane.

Artykuł 11. Przyznanie ochrony wzmocnionej.

1. Każda ze Stron powinna przedłożyć Komitetowi wykaz dóbr kulturalnych, dla których zamierza wystąpić o przyznanie ochrony wzmocnionej.

2. Strona, która sprawuje jurysdykcję lub władzę nad dobrem kulturalnym, może wnioskować, aby dobro to zostało umieszczone na Liście, która zostanie utworzona zgodnie z Artykułem 27 ustęp 1 b). Wniosek Strony powinien zawierać wszelkie niezbędne informacje odnoszące się do kryteriów wymienionych w Artykule 10. Komitet może zaprosić Stronę do wystąpienia o umieszczenie takiego dobra kulturalnego na Liście.

3. Inne Strony, Międzynarodowy Komitet Błękitnej Tarczy i inne organizacje pozarządowe o odpowiednim doświadczeniu mogą zarekomendować Komitetowi konkretne dobro kulturalne. W takim przypadku Komitet może zadecydować o zaproszeniu Strony do wystąpienia z wnioskiem o wpisanie takiego dobra kulturalnego na Listę.

4. Ani wystąpienie z wnioskiem o wpisanie dobra kulturalnego znajdującego się na terytorium, wobec którego prawo do suwerenności lub jurysdykcji rości sobie więcej niż jedno państwo, ani wpisanie tego dobra na Listę, w żaden sposób nie przesądza praw stron sporu.

5. Po otrzymaniu wniosku o wpisanie na Listę, Komitet poinformuje wszystkie Strony o tym wniosku. Strony mogą przedłożyć Komitetowi zastrzeżenia dotyczące tego wniosku w terminie sześćdziesięciu dni. Zastrzeżenia te powinny być składane wyłącznie na podstawie kryteriów wymienionych w Artykule 10. Powinny być szczegółowe i dotyczyć faktów. Przed podjęciem decyzji Komitet rozważy te zastrzeżenia, dając Stronie wnioskującej o wpisanie na Listę realną możliwość ustosunkowania się do nich. Jeżeli takie zastrzeżenia zostały przedłożone Komitetowi, decyzje o wpisaniu na Listę, niezależnie od treści Artykułu 26, podejmowane są większością czterech piątych głosów członków Komitetu obecnych i głosujących.

6. Przy podejmowaniu decyzji na temat wniosku Komitet powinien zwrócić się o radę do organizacji rządowych i pozarządowych, jak też do indywidualnych ekspertów.

7. Decyzja o przyznaniu lub odmowie przyznania ochrony wzmocnionej może być podjęta wyłącznie na podstawie kryteriów wymienionych w Artykule 10.

8. W wyjątkowych przypadkach, kiedy Komitet doszedł do wniosku, że Strona wnioskująca o wpisanie na listę danego dobra kulturalnego nie może spełnić kryteriów Artykułu 10 punkt b), Komitet może podjąć decyzję o przyznaniu ochrony wzmocnionej pod warunkiem, że Strona wnioskująca przedłoży prośbę o pomoc międzynarodową przewidzianą w Artykule 32.

9. W chwili rozpoczęcia działań zbrojnych Strona konfliktu może, w razie konieczności, prosić o przyznanie wzmocnionej ochrony dobrom kulturalnym znajdującym się pod jej jurysdykcją lub kontrolą poprzez zakomunikowanie swojego wniosku Komitetowi. Komitet natychmiast przekaże ten wniosek wszystkim Stronom konfliktu. W takim przypadku Komitet rozpatrzy zastrzeżenia zainteresowanych Stron w trybie przyspieszonym. Decyzja o przyznaniu tymczasowej ochrony wzmocnionej będzie podjęta możliwie jak najszybciej i, niezależnie od treści Artykułu 26, większością czterech piątych głosów obecnych i głosujących członków Komitetu. Komitet może przyznać tymczasową ochronę aż do chwili uzyskania wyniku regularnej procedury przyznawania ochrony

wzmocnionej, pod warunkiem że są spełnione kryteria określone postanowieniami Artykułu 10 punkty a) i c).

10. Ochrona wzmocniona jest przyznawana przez Komitetu dobru kulturalnemu z chwilą wpisania go na Listę.

11. Dyrektor Generalny bezzwłocznie prześle Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych i wszystkim Stronom zawiadomienie o każdej decyzji Komitetu dotyczącej wpisania dobra kulturalnego na Listę.

Artykuł 12. Nietykliwość dóbr kulturalnych objętych ochroną wzmocnioną. Strony konfliktu zapewnią nietykliwość dobru kulturalnym objętym ochroną wzmocnioną poprzez powstrzymanie się od czynienia takich dóbr obiektem ataku i od jakiegokolwiek wykorzystywania takich dóbr lub ich bezpośredniego otoczenia dla wsparcia działań wojskowych.

Artykuł 13. Utrata ochrony wzmocnionej.

1. Dobro kulturalne objęte ochroną wzmocnioną traci tę ochronę wyłącznie:

- a) gdy taka ochrona zostanie zawieszona lub cofnięta zgodnie z Artykułem 14, lub
 - b) jeżeli dobro, i na tak długo jak długo to dobro, ze względu na sposób jego wykorzystywania, jest obiektem wojskowym.
2. W warunkach, o których mowa w ustępie 1 b), dobro takie może stać się celem ataku tylko wtedy, gdy:
- a) atak jest jedynym możliwym środkiem prowadzącym do zakończenia wykorzystywania dobra, w sposób opisany w ustępie 1 b),
 - b) przy doborze środków i metod ataku zostały uwzględnione wszelkie możliwe środki ostrożności w celu zakończenia wykorzystywania dobra w taki sposób i uniknięcia, a w każdym razie zminimalizowania, uszkodzenia dobra kulturalnego,
 - c) z wyjątkiem sytuacji, w których nie pozwalają na to wymogi natychmiastowej samoobrony:
 - i) decyzja o ataku jest podejmowana na najwyższym operacyjnym szczeblu dowodzenia,
 - ii) siłom zbrojnym przeciwnika zostało przekazane skuteczne wcześniejsze ostrzeżenie z żądaniem zakończenia wykorzystywania dóbr kulturalnych w sposób opisany w ustępie 1 b), oraz
 - iii) siłom zbrojnym przeciwnika dano odpowiedni czas na zmianę sytuacji.

Artykuł 14. Zawieszenie i cofnięcie ochrony wzmocnionej.

1. Jeżeli dobro kulturalne przestało spełniać którekolwiek z kryteriów Artykułu 10 niniejszego Protokołu, Komitet może zawiesić jego status dobra objętego ochroną wzmocnioną lub cofnąć ten status poprzez skreślenie tego dobra kulturalnego z Listy.
2. W przypadku poważnego naruszenia Artykułu 12 w odniesieniu do dobra kulturalnego objętego ochroną wzmocnioną wskutek wykorzystywania go dla wsparcia działań wojskowych Komitet może zawiesić jego status dobra objętego ochroną wzmocnioną. Jeżeli takie naruszenia mają charakter ciągły. Komitet może wyjątkowo cofnąć dobru kulturalnemu status dobra objętego ochroną wzmocnioną poprzez skreślenie tego dobra z Listy.
3. Dyrektor Generalny bezzwłocznie prześle Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych i wszystkim Stronom niniejszego Protokołu zawiadomienie o każdej decyzji Komitetu o zawieszeniu lub cofnięciu ochrony wzmocnionej dobru kulturalnemu.
4. Przed podjęciem takiej decyzji Komitet powinien zapewnić Stronom możliwość przedstawienia ich opinii.

Rozdział 4. Odpowiedzialność karna i jurysdykcja.

Artykuł 15. Poważne naruszenia niniejszego Protokołu.

1. Każda osoba popełnia przestępstwo w rozumieniu niniejszego Protokołu, jeżeli celowo i z naruszeniem Konwencji lub niniejszego Protokołu dopuszcza się któregokolwiek z następujących czynów:

- a) czyni celem ataku dobro kulturalne objęte ochroną wzmocnioną,
 - b) wykorzystuje dobro kulturalne objęte ochroną wzmocnioną lub jego najbliższe otoczenie do wsparcia działań wojskowych,
 - c) powoduje rozległe zniszczenia lub zawłaszcza dobro kulturalne objęte ochroną na mocy Konwencji i niniejszego Protokołu,
 - d) czyni dobro kulturalne objęte ochroną na mocy Konwencji i niniejszego Protokołu celem ataku,
 - e) dokonuje kradzieży, rabunku lub przywłaszczenia bądź popełnia akty wandalizmu skierowane przeciwko dobru kulturalnym objętym ochroną na mocy Konwencji.
2. Każda ze Stron podejmie takie kroki, jakie mogą być niezbędne, aby w ramach prawa krajowego zostały uznane za przestępstwo czyny uznane za przestępstwo na mocy niniejszego Artykułu i aby przestępstwa takie podlegały odpowiednim karom. Czyniąc to, każda ze Stron będzie postępować zgodnie z ogólnymi zasadami prawa i prawa międzynarodowego, w tym z normami rozszerzającymi indywidualną odpowiedzialność karną na osoby inne niż te, które bezpośrednio popełniły dany czyn.

Artykuł 16. Jurysdykcja.

1. Bez uszczerbku dla ustępu 2, każda ze Stron podejmie niezbędne kroki legislacyjne dla objęcia swoją jurysdykcją przestępstw wymienionych w Artykule 15 w następujących przypadkach:

- a) jeżeli takie przestępstwo zostanie popełnione na terytorium danego państwa,
 - b) jeżeli podejrzany o popełnienie przestępstwa jest obywatelem tego państwa,
 - c) w przypadku przestępstw, o których mowa w Artykule 15 ustępy a) do c), gdy podejrzany o popełnienie przestępstwa przebywa na terytorium tego państwa.
2. W odniesieniu do wykonywania jurysdykcji i bez uszczerbku dla Artykułu 28 Konwencji:
- a) niniejszy Protokół nie wyklucza ponoszenia indywidualnej odpowiedzialności karnej ani wykonywania jurysdykcji na podstawie mającego zastosowanie prawa krajowego lub międzynarodowego, ani też nie ma wpływu na wykonywanie jurysdykcji na mocy międzynarodowego prawa zwyczajowego,
 - b) z wyjątkiem przypadków gdy państwo, które nie jest Stroną niniejszego Protokołu, może przyjąć i stosować jego postanowienia zgodnie z Artykułem 3 ustęp 2, członkowie sił zbrojnych i obywatele Państwa, które nie jest Stroną niniejszego Protokołu, z wyjątkiem tych obywateli, którzy służą w siłach zbrojnych państwa będącego Stroną niniejszego Protokołu, nie ponoszą indywidualnej odpowiedzialności karnej na mocy niniejszego

Protokołu, ani też niniejszy Protokół nie nakłada obowiązku objęcia jurysdykcją takich osób czy dokonania ich ekstradycji.

Artykuł 17. Dochodzenie sądowe.

1. Strona, na której terytorium przebywa podejrzany o popełnienie przestępstwa, o którym mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), jeżeli nie dokona ekstradycji tej osoby, to przedłoży, bez żadnego wyjątku i bez nieuzasadnionej zwłoki, tę sprawę swoim kompetentnym władzom w celu wszczęcia postępowania w trybie zgodnym z obowiązującym prawem krajowym lub, jeżeli mają zastosowanie, odpowiednimi normami prawa międzynarodowego.

2. Bez uszczerbku dla odpowiednich norm prawa międzynarodowego, jeżeli mają one zastosowanie, każda osoba przeciwko której toczy się postępowanie w związku z Konwencją lub niniejszym Protokołem będzie miała zagwarantowane uczciwe traktowanie i uczciwy proces, zgodnie z prawem wewnętrznym i prawem międzynarodowym, na wszystkich etapach postępowania i w żadnym wypadku nie będzie miała gwarancji mniej korzystnych niż te, które przewidziane są w prawie międzynarodowym.

Artykuł 18. Ekstradycja.

1. Przestępstwa, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), będą uważane za przestępstwa podlegające ekstradycji na mocy umowy o ekstradycji zawartej między jakimikolwiek Stronami przed wejściem w życie niniejszego Protokołu. Strony zobowiązują się do włączenia takich przestępstw do każdej umowy o ekstradycji, która zostanie zawarta między nimi w późniejszym terminie.

2. Jeżeli Strona uzależniająca ekstradycję od istnienia umowy otrzyma wniosek o ekstradycję od innej Strony, z którą nie zawarła umowy o ekstradycji, Strona do której skierowano wniosek może, według uznania, uważać niniejszy Protokół za podstawę prawną do ekstradycji w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c).

3. Strony, które nie uzależniają ekstradycję od istnienia umowy, uznają przestępstwa, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), za przestępstwa podlegające ekstradycji między nimi, na warunkach określonych przez prawo Strony do której skierowano wniosek.

4. W razie konieczności przestępstwa, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), będą traktowane, dla celów ekstradycji między Stronami, tak jakby zostały popełnione nie tylko w miejscu, w którym nastąpiły, ale także na terytorium Stron, które ustanowiły swoją jurysdykcję zgodnie z Artykułem 16 ustęp 1.

Artykuł 19. Wzajemna pomoc prawna.

1. Strony będą udzielać sobie wzajemnie możliwie jak największej pomocy w związku z dochodzeniem lub postępowaniem karnym bądź ekstradycyjnym w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w Artykule 15, łącznie z pomocą w uzyskaniu pozostających w ich dyspozycji dowodów, niezbędnych do postępowania sądowego.

2. Strony będą wywiązywać się ze swoich zobowiązań, o których mowa w ustępie 1, zgodnie z wszelkimi umowami i innymi porozumieniami w przedmiocie wzajemnej pomocy prawnej, jakie mogą obowiązywać między nimi. W braku takich umów lub porozumień Strony będą udzielać sobie wzajemnie pomocy zgodnie z ich prawem wewnętrznym.

Artykuł 20. Podstawy do odmowy.

1. Dla celów ekstradycji przestępstwa, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), a dla celów wzajemnej pomocy prawnej przestępstwa, o których mowa w Artykule 15, nie będą uważane za przestępstwa polityczne lub za przestępstwa powiązane z przestępstwami politycznymi, ani też za przestępstwa wynikające z motywów politycznych. Odpowiednio, wniosek o ekstradycję lub o wzajemną pomoc prawną w odniesieniu do takich przestępstw nie może zostać odrzucony wyłącznie na podstawie tego, że dotyczy przestępstwa politycznego lub przestępstwa powiązanego z przestępstwem politycznym, ani też przestępstwa wynikającego z motywów politycznych.

2. Nic w niniejszym Protokole nie może być interpretowane jako zobowiązujące do ekstradycji lub do udzielenia wzajemnej pomocy prawnej jeżeli Strona, do której wystąpiono z wnioskiem, ma istotne powody by uważać, że wniosek o ekstradycję za przestępstwa, o których mowa w Artykule 15 ustępy 1 a) do c), lub o wzajemną pomoc prawną w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w Artykule 15, został złożony w celu ścigania lub ukarania osoby z powodu jej rasy, religii, narodowości, pochodzenia etnicznego lub poglądów politycznych, lub że uwzględnienie wniosku przyczyni się do pogorszenia sytuacji tej osoby z jakiegokolwiek z tych powodów.

Artykuł 21. Środki odnoszące się do innych naruszeń. Bez uszczerbku dla Artykułu 28 Konwencji, każda Strona przyjmie środki prawne, administracyjne lub dyscyplinarne, jakie mogą być konieczne dla zakazania umyślnego popełniania następujących czynów:

- a) wszelkiego użycia dóbr kulturalnych z naruszeniem Konwencji lub niniejszego Protokołu,
- b) wszelkiego bezprawnego wywozu czy innego usunięcia lub przeniesienia prawa własności dóbr kulturalnych z terytorium okupowanego z naruszeniem Konwencji lub niniejszego Protokołu.

Rozdział 5. Ochrona dóbr kulturalnych w razie konfliktów zbrojnych nie mających charakteru międzynarodowego.

Artykuł 22. Konflikty zbrojne nie mające charakteru międzynarodowego.

1. Niniejszy Protokół ma zastosowanie w razie konfliktu nie mającego charakteru międzynarodowego, powstałego na terytorium jednej ze Stron.

2. Niniejszy Protokół nie ma zastosowania w sytuacji wewnętrznych niepokojów i napięć, takich jak zamieszki, odizolowane i sporadyczne akcje przemocy lub działania o podobnym charakterze.

3. Nie można powoływać się na żadne z postanowień niniejszego Protokołu w celu naruszenia suwerenności Państwa lub pociągnięcia do odpowiedzialności rządu za użycie wszelkich zgodnych z prawem środków do utrzymania lub przywrócenia prawa i porządku w państwie lub do obrony jedności narodowej i integralności terytorialnej Państwa.

4. Nic w niniejszym Protokole nie może powodować uszczerbku dla głównej jurysdykcji Strony, na terytorium której toczy się konflikt zbrojny nie mający charakteru międzynarodowego, w sprawach naruszeń, o których mowa w Artykule 15.
5. Nie można powoływać się na żadne z postanowień niniejszego Protokołu w celu usprawiedliwienia interwencji bezpośredniej lub pośredniej, z jakiegokolwiek powodu, w konflikt zbrojny lub w sprawy wewnętrzne bądź zewnętrzne Strony, na terytorium której występuje ten konflikt.
6. Zastosowanie niniejszego Protokołu do sytuacji, o której mowa w ustępie 1, nie będzie miało wpływu na sytuację prawną stron konfliktu.
7. UNESCO może zaoferować swoje usługi stronom konfliktu.

Rozdział 6. Kwestie instytucjonalne.

Artykuł 23. Zgromadzenie Stron.

1. Zgromadzenie Stron będzie zwoływane w tym samym czasie co Konferencja Generalna UNESCO oraz skoordynowane z posiedzeniem Wysokich Umawiających się Stron, jeżeli Dyrektor Generalny zwoła takie posiedzenie.
2. Zgromadzenie Stron przyjmie swój Regulamin wewnętrzny.
3. Zgromadzenie Stron pełni następujące funkcje:
 - a) dokonywać wyboru członków Komitetu na podstawie Artykułu 24 ustęp 1,
 - b) zatwierdzać Wytyczne opracowane przez Komitet na podstawie Artykułu 27 ustęp 1 a),
 - c) opracowywać wytyczne dotyczące korzystania przez Komitet ze środków Funduszu oraz nadzorować ich wykorzystanie,
 - d) badać sprawozdania składane przez Komitet zgodnie z Artykułem 27 ustęp 1 d),
 - e) omawiać wszelkie problemy związane ze stosowaniem niniejszego Protokołu oraz udzielać zaleceń, jeżeli zajdzie taka potrzeba.
4. Na wniosek co najmniej jednej piątej Stron, Dyrektor Generalny zwoła Nadzwyczajne Zgromadzenie Stron.

Artykuł 24. Komitet ochrony dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego.

1. Ustanawia się Komitet ochrony dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego. Komitet składa się z dwunastu Stron wybranych przez Zgromadzenie Stron.
2. Posiedzenia zwyczajne Komitetu będą odbywać się raz do roku, a posiedzenia nadzwyczajne - jeżeli zajdzie taka potrzeba.
3. Wybierając członków Komitetu, Strony będą starały się zapewnić sprawiedliwą reprezentację różnych regionów świata i różnych kultur.
4. Strony, które są członkami Komitetu, wybiorą na swoich przedstawicieli osoby posiadające kwalifikacje w dziedzinie dziedzictwa kulturowego, obronności lub prawa międzynarodowego oraz zapewnią, w ramach wzajemnych konsultacji, że Komitet jako całość będzie posiadał odpowiednie kwalifikacje we wszystkich tych dziedzinach.

Artykuł 25. Kadencja.

1. Kadencja Strony wybranej na członka Komitetu wynosi cztery lata, z prawem do jednokrotnego ponownego wyboru bezpośrednio po zakończeniu kadencji.
2. Niezależnie od postanowień ustępu 1, kadencja połowy członków wybranych podczas pierwszych wyborów upłynie z końcem pierwszego zwyczajnego Zgromadzenia Stron odbywającego się po pierwszych wyborach. Członkowie ci zostaną wybrani drogą losowania przez Przewodniczącego Zgromadzenia po pierwszych wyborach.

Artykuł 26. Regulamin wewnętrzny.

1. Komitet uchwała swój Regulamin wewnętrzny.
2. Większość członków Komitetu stanowi kworum. Decyzje Komitetu są podejmowane większością dwóch trzecich głosujących członków.
3. Przy podejmowaniu decyzji dotyczących dóbr kulturalnych dotkniętych konfliktem zbrojnym członkowie, którzy są stronami tego konfliktu, nie uczestniczą w głosowaniu.

Artykuł 27. Funkcje.

1. Komitet pełni następujące funkcje:
 - a) opracowuje Wytyczne dotyczące stosowania niniejszego Protokołu,
 - b) przyznaje, zawiesza oraz cofa ochronę wzmocnioną dóbr kulturalnych, jak również tworzy, prowadzi i promuje Listę dóbr kulturalnych objętych ochroną wzmocnioną,
 - c) obserwuje i nadzoruje stosowanie niniejszego Protokołu oraz promuje identyfikację dóbr kulturalnych objętych ochroną wzmocnioną,
 - d) bada sprawozdania Stron i formułuje uwagi do tych sprawozdań, uzyskuje wyjaśnienia, jeżeli zachodzi taka potrzeba, oraz przygotowuje dla Zgromadzenia Stron własne sprawozdania na temat stosowania niniejszego Protokołu,
 - e) otrzymuje i rozpatruje wnioski o pomoc międzynarodową, zgodnie z Artykułem 32,
 - f) określa sposób wykorzystaniu Funduszu,
 - g) wykonuje wszelkie inne funkcje zlecone przez Zgromadzenie Stron.
2. Komitet wykonuje swoje funkcje we współpracy z Dyrektorem Generalnym.
3. Komitet współpracuje z organizacjami międzynarodowymi i krajowymi, rządowymi i pozarządowymi, mającymi cele podobne do celów Konwencji, Pierwszego Protokołu i niniejszego Protokołu. Aby wesprzeć wypełnianie swych funkcji, Komitet może zaprosić do udziału w swych posiedzeniach, w charakterze doradczym, uznane organizacje działające w tej dziedzinie, takie jak organizacje posiadające formalne związki z UNESCO, włączając w to Międzynarodowy Komitet Błękitnej Tarczy (ICBS) oraz jednostki wchodzące w skład tej organizacji. Do uczestnictwa w posiedzeniach Komitet może również zaprosić, w charakterze doradców, przedstawicieli Międzynarodowego Ośrodka Studiów nad Ochroną i Restauracją Dóbr Kultury (Ośrodka Rzymskiego) (ICCROM)

oraz Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (ICRC).

Artykuł 28. Sekretariat. Komitet ma do pomocy Sekretariat UNESCO, który przygotowuje dokumentację dla Komitetu, porządek dzienny jego posiedzeń i zapewnia wykonywanie jego decyzji.

Artykuł 29. Fundusz ochrony dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego.

1. Tworzy się Fundusz dla następujących celów:

a) świadczenia pomocy finansowej oraz pomocy w innej formie dla wsparcia środków przygotowawczych lub innych podejmowanych w czasie pokoju zgodnie, między innymi, z Artykułem 5, Artykułem 10 punkt b) i Artykułem 30, oraz

b) udzielania pomocy finansowej oraz pomocy w innej formie w związku z doraźnymi, tymczasowymi lub innymi środkami podejmowanymi dla ochrony dóbr kulturalnych podczas konfliktu zbrojnego lub podczas ich odzyskiwania natychmiast po zakończeniu działań zbrojnych zgodnie, między innymi, z Artykułem 8 punkt a).

2. Fundusz stanowi fundusz powierniczy zgodnie z postanowieniami regulaminu finansowego UNESCO.

3. Wydatki Funduszu będą użyte wyłącznie na cele określone przez Komitet, zgodnie z wytycznymi, o których mowa w Artykule 23 ustęp 3 c). Komitet może przyjąć wpłaty przeznaczone wyłącznie na realizację określonego programu lub projektu, pod warunkiem że podjął on decyzję o realizacji tego programu lub projektu.

4. Środki Funduszu składają się z:

a) dobrowolnych składek Stron,

b) wpłat, darów i zapisów czynionych przez:

i) inne państwa,

ii) UNESCO lub inne organizacje systemu Narodów Zjednoczonych,

iii) inne organizacje międzyrządowe lub pozarządowe, oraz

iv) instytucje publiczne lub prywatne albo osoby fizyczne,

c) odsetek przypadających od kwot zgromadzonych przez Fundusz,

d) dochodów uzyskanych ze zbiórek pieniężnych i wpływów z imprez organizowanych na rzecz Funduszu, oraz

e) wszelkich innych przychodów przewidzianych przez wytyczne mające zastosowanie do Funduszu.

Rozdział 7. Rozpowszechnianie informacji i pomoc międzynarodowa.

Artykuł 30. Rozpowszechnianie.

1. Strony będą starały się wszelkimi właściwymi środkami, w szczególności za pomocą programów edukacyjnych i informacyjnych, wzmacniać w swoich społeczeństwach poszanowanie i uznanie wartości dóbr kulturalnych.

2. Strony będą rozpowszechniać niniejszy Protokół w jak najszerszym stopniu, zarówno w czasie pokoju, jak też w czasie konfliktu zbrojnego.

3. Wszelkie władze wojskowe lub cywilne, które podczas konfliktu zbrojnego są odpowiedzialne za stosowanie niniejszego Protokołu, powinny być w pełni zapoznane z niniejszym tekstem. W tym celu Strony, stosownie:

a) włączają wytyczne i instrukcje dotyczące ochrony dóbr kulturalnych do swoich regulaminów wojskowych,

b) opracują i będą realizować we współpracy z UNESCO i odnośnymi organizacjami rządowymi i pozarządowymi programy szkoleniowe i edukacyjne na czas pokoju,

c) będą informować się wzajemnie, za pośrednictwem Dyrektora Generalnego, o przepisach prawnych i administracyjnych oraz środkach powziętych na podstawie punktów a) i b),

d) będą informować się wzajemnie, tak szybko jak jest to tylko możliwe, za pośrednictwem Dyrektora Generalnego, o przepisach prawnych i administracyjnych, które zamierzają przyjąć, aby zapewnić stosowanie niniejszego Protokołu.

Artykuł 31. Współpraca międzynarodowa. W sytuacji poważnych naruszeń niniejszego Protokołu Strony zobowiązują się działać, wspólnie poprzez Komitet lub indywidualnie, we współpracy z UNESCO i Organizacją Narodów Zjednoczonych oraz w zgodzie z Kartą Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 32. Pomoc międzynarodowa.

1. Strona może wnioskować o udzielenie przez Komitet pomocy międzynarodowej w odniesieniu do dóbr kulturalnych objętych ochroną wzmocnioną, jak również pomocy w przygotowaniu, opracowaniu lub stosowaniu przepisów prawnych i administracyjnych oraz środków, o których mowa w Artykule 10.

2. Strona konfliktu, która nie jest Stroną niniejszego Protokołu, lecz przyjmuje i stosuje przepisy zgodne z Artykułem 3 ustęp 2, może zwracać się z wnioskiem do Komitetu o udzielenie stosownej pomocy międzynarodowej.

3. Komitet przyjmie przepisy dotyczące składania wniosków o udzielenie pomocy międzynarodowej oraz określi formy, w jakich może ona występować.

4. Zachęca się Strony, aby za pośrednictwem Komitetu udzielały wszelkiej pomocy technicznej wnoszącym o to Stronom bądź stronom konfliktu.

Artykuł 33. Pomoc UNESCO.

1. Strona może zwrócić się do UNESCO z prośbą o pomoc techniczną w zorganizowaniu ochrony swoich dóbr kulturalnych, taką jak działania przygotowawcze do opieki nad dobrami kulturalnymi, środki zapobiegawcze i organizacyjne w nagłych wypadkach oraz tworzenie krajowych inwentarzy dóbr kulturalnych, lub w związku z jakimkolwiek innym zagadnieniem wynikającym ze stosowania niniejszego Protokołu. UNESCO udziela tej pomocy w granicach swego programu i swoich możliwości.

2. Zachęca się Strony do udzielania pomocy technicznej na poziomie dwustronnym i wielostronnym.

3. UNESCO jest uprawniona do występowania z własnej inicjatywy do Stron z propozycjami w tych sprawach.

Rozdział 8. Wykonanie niniejszego Protokołu.

Artykuł 34. Mocarstwa opiekuńcze. Niniejszy Protokół będzie stosowany we współpracy z Mocarstwami opiekuńczymi, odpowiedzialnymi za zabezpieczenie interesów Stron konfliktu.

Artykuł 35. Procedura pojednawcza.

1. Mocarstwa opiekuńcze zaoferują swoje dobre usługi ilekroć uznają, że leży to w interesie dóbr kulturalnych, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami konfliktu co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszego Protokołu.

2. W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych może, na zaproszenie jednej ze Stron, Dyrektora Generalnego lub z własnej inicjatywy, zaproponować Stronom konfliktu spotkanie ich przedstawicieli, a w szczególności przedstawicieli władz powołanych do ochrony dóbr kulturalnych, w razie potrzeby na terytorium państwa, które nie jest stroną konfliktu. Strony konfliktu zobowiązane są przychylić się do otrzymanej propozycji odbycia spotkania. Mocarstwa opiekuńcze zgłaszają do akceptacji Stronom konfliktu nazwisko osobistości bądź będącej obywatelem Państwa nie stanowiącego strony konfliktu, bądź zaproponowanej przez Dyrektora Generalnego, która zostanie zaproszona do udziału w spotkaniu w charakterze przewodniczącego.

Artykuł 36. Postępowanie pojednawcze w razie braku Mocarstw opiekuńczych.

1. Jeżeli w konflikcie nie zostały wyznaczone Mocarstwa opiekuńcze, Dyrektor Generalny może zaoferować swoje dobre usługi lub podjąć inne działania o charakterze koncyliacji lub mediacji w celu rozstrzygnięcia nieporozumień.

2. Na zaproszenie jednej ze Stron lub Dyrektora Generalnego, Przewodniczący Komitetu może zaproponować Stronom konfliktu spotkanie ich przedstawicieli, a w szczególności przedstawicieli władz powołanych do ochrony dóbr kulturalnych, jeżeli uzna to za właściwe, na terytorium Państwa, które nie jest stroną konfliktu.

Artykuł 37. Przekłady i sprawozdania.

1. Strony przełożą niniejszy Protokół na urzędowe języki oraz przekażą oficjalne teksty przekładów Dyrektorowi Generalnemu.

2. Strony będą przedkładać Komitetowi co cztery lata sprawozdanie na temat wykonania niniejszego Protokołu.

Artykuł 38. Odpowiedzialność państwa. Żadne postanowienie niniejszego Protokołu dotyczące indywidualnej odpowiedzialności karnej nie wpływa na odpowiedzialność państw przewidzianą w prawie międzynarodowym, włączając w to obowiązek odszkodowania.

Rozdział 9. Postanowienia końcowe.

Artykuł 39. Języki. Niniejszy Protokół sporządzono w językach angielskim, arabskim, chińskim, francuskim, hiszpańskim i rosyjskim, przy czym wszystkie sześć tekstów jest równie autentycznych.

Artykuł 40. Podpisanie. Niniejszy Protokół nosi datę 26 marca 1999 roku. Wszystkie Wysokie Umawiające się Strony mogą go podpisać w Hadze od dnia 17 maja 1999 roku do dnia 31 grudnia 1999 roku.

Artykuł 41. Ratyfikacja, przyjęcie lub zatwierdzenie.

1. Niniejszy Protokół podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez Wysokie Umawiające się Strony, które podpisały niniejszy Protokół zgodnie z procedurą konstytucyjną każdej z nich.

2. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia będą składane Dyrektorowi Generalnemu.

Artykuł 42. Przystąpienie.

1. Inne Wysokie Umawiające się Strony będą mogły przystąpić do niniejszego Protokołu począwszy od dnia 1 stycznia 2000 r.

2. Przystąpienia dokonuje się poprzez złożenie dokumentu przystąpienia Dyrektorowi Generalnemu.

Artykuł 43. Wejście w życie.

1. Niniejszy Protokół wejdzie w życie trzy miesiące po złożeniu dwudziestu dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

2. Następnie, w odniesieniu do każdej Strony, będzie wchodził w życie trzy miesiące po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

Artykuł 44. Wejście w życie w warunkach konfliktu zbrojnego. W sytuacjach określonych w Artykułach 18 i 19 Konwencji, dokumenty ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do niniejszego Protokołu, złożone przez strony konfliktu czy to przed rozpoczęciem działań zbrojnych lub okupacji, czy też po ich rozpoczęciu, wywołują natychmiastowe skutki prawne. Dyrektor Generalny roześle w takich wypadkach zawiadomienia przewidziane w Artykule 46 najszybszym sposobem.

Artykuł 45. Wypowiedzenie.

1. Każda Strona może wypowiedzieć niniejszy Protokół.

2. Wypowiedzenie będzie notyfikowane na piśmie, dokumentem złożonym Dyrektorowi Generalnemu.

3. Wypowiedzenie wywoła skutki prawne po upływie roku od otrzymania dokumentu wypowiedzenia.

Jeżeli jednak w chwili upływu tego okresu Strona wypowiedzająca będzie zaangażowana w konflikt zbrojny, skutki prawne wypowiedzenia ulegną zawieszeniu aż do zakończenia działań zbrojnych lub też czynności mających na celu repatriację dóbr kulturalnych, w zależności od tego, który z tych terminów jest późniejszy.

Artykuł 46. Zawiadomienia. Dyrektor Generalny będzie zawiadamiał wszystkie Wysokie Umawiające się Strony oraz Organizację Narodów Zjednoczonych o złożeniu wszelkich dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, wymienionych w Artykułach 41 i 42, oraz o wypowiedzeniach wymienionych w Artykule 45.

Artykuł 47. Rejestracja w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zgodnie z Artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych niniejszy Protokół będzie zarejestrowany w Sekretariacie Narodów Zjednoczonych na wniosek Dyrektora Generalnego.

W dowód powyższego, niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszy Protokół.

Sporządzono w Hadze, dnia dwudziestego szóstego marca 1999 roku w jednym egzemplarzu, który będzie złożony w archiwach UNESCO, a którego uwierzytelnione odpisy zostaną dostarczone wszystkim Wysokim Umawiającym się Stronom.

Po zaznajomieniu się z powyższym protokołem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- Rzeczpospolita Polska postanawia przystąpić do tego protokołu,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 17 listopada 2011 r.

1) Załącznik 2 dodany protokołem z dnia 26.03.1999 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 248), który wchodzi w życie 3.04.2012 r.